

NORMELE JURIDICE DISCRIMINATORII – TRĂSĂTURĂ A REGIMURILOR DE GUVERNARE TOTALITARE ȘI DE OCUPAȚIE

Simion CARP,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
rector al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,*

Elena CARP,

master în drept

Summary

This article is dedicated to the disclosure of the essence of legal discrimination norms applied by the totalitarian governance regimes towards our countrymen both in Bessarabia and outside it. Highlighting the discrimination aspects in the Soviet legislation that includes the description of some concrete cases of flagrant violation of fundamental human rights concerning Romanian descendants, we reach to the conclusion that neither contemporary legislation of the Republic of Moldova, nor high members of state structures have not completely disembarassed from the Soviet doctrine influence. This fact generates social and political instability in the Republic of Moldova, maintaining separatist guidelines and constituting an obstacle to EU integration.

On this basis the author highlights the need to continue the reform of the Moldova's legislation to ensure the human rights and freedoms, to establish a democratic state, including the elimination from the state structures the people with a doubtful past and with a Bolshevik mentality. The adoption of a lustration law among other legal norms would be a path to an efficient achievement of these objectives.

Parcurgem o perioadă grea de tranziție, un proces anevoios care ține de implementarea continuă a reformelor în diferite domenii, inclusiv în cel al justiției. În acest sens, e important să conștientizăm că în procesul de reformare trebuie să ținem cont de drepturile cetățenilor la o justiție echitabilă, de drepturile la apărare, la libertatea de exprimare, la acces liber la informații etc. Este necesar de a elimina toate formele de discriminare și încălcare a principiilor general umane. Pentru a realiza o reformă calitativă e nevoie de a revizui etapele istorice. Până nu demult, normele juridice discriminatorii erau folosite drept mecanisme pentru înlăturarea oponenților politici, fabricarea dosarelor la comandă, încălcarea drepturilor cetățenilor, aplicarea torturii, ceea ce nu trebuie să continue sub nici o formă. Așadar, încercăm să revedem anumite perioade ale istoriei noastre. Ca punct de plecare ne servește anul 1812, anul în care Basarabia a fost anexată prin fraudă la Imperiul Rus. Odată cu acest eveniment începe perioada de discriminare a populației băștinașe de către autoritățile de ocupație. George F. Jewsbury în lucrarea „Anexarea Basarabiei la Rusia 1774-1828. Studiu asupra expansiunii imperiale”

subliniază problema confruntării autorităților imperiale cu românii din Basarabia: „Ceea ce rușii vedeau ca fiind reforme esențiale pentru bunăstarea imperiului, românii considerau a fi primele amenințări îndreptate în primul rând către ei și în al doilea rând către modul lor de trai. Rușii nu au realizat niciodată pe deplin faptul că principalul obstacol cu care se confruntau nu ținea atât de încăpățânarea calculată a românilor, cât de contradicția naturală pe care o implică dominația unei națiuni asupra alteia”¹. Și continuă: „Cei mai nerăbdători dintre ei – în general cei care lucrau cu românii – voiau să instaureze peste noapte statul de drept rus pentru a crea aici o societate rusă. Însă condițiile grele în care se desfășura activitatea în provinciile de frontieră n-au determinat decât apariția unui grup de oficiali țariști dezamăgiți al căror dispreț față de români creștea constant. În loc să-i convertească pe noii cetățeni, rușii au devenit observatori dezgustați ai activităților românilor”². Acest lucru i-a determinat să aplice abuziv legile imperiale. Într-o scrisoare adresată lui S.R. Voronțov aflat la Londra, N.M. Loginov îi scria despre starea jalnică din regiune: „Fratele meu... spune că au dat peste grozăvii ce-ți face părul măciucă. Oameni închiși în pușcării fără nici un motiv și fără nici o judecată, oameni condamnați la moarte... toate acestea sub privirile lui Inzov”³.

Însă discriminarea populației autohtone a cunoscut o intensitate nemaiîntâlnită până atunci, discriminare practică după instaurarea puterii bolșevice. Anul 1917 este marcat de multiple evenimente social-politice, printre care lovitură de stat care a înlăturat țarismul în Rusia, la putere venind o altă guvernare. Noua conducere a făcut mai multe declarații, printre care cea cu privire la egalitatea între oameni. În scurt timp, ea a încălcat mai multe principii pentru care se pronunțase anterior, inclusiv cel al egalității. De fapt, declarațiile erau un mecanism prin care bolșevicii induceau în eroare masele populare pentru a le manipula în mod cinic în scopul realizării unor obiective meschine. De aceea multe teze lansate în faza incipientă au rămas doar pe hârtie. Bolșevicii au declanșat o campanie de înlăturare de la conducere a persoanelor care aveau o altă viziune politică, utilizând diferite norme juridice discriminatorii prin care își justificau eliminarea fizică a unor adversari politici. În rândul victimelor au nimerit oameni nevinovați din diferite pături sociale. Nu au făcut excepție nici personalitățile. Au fost persecutați și asinați numeroși descendenți ai vechilor generații boierești din Moldova care s-au instalat pe timpuri cu traiul în Rusia, aducându-și contribuția la dezvoltarea și modernizarea acestui imperiu. A fost încă o lovitură dată

¹ George F. Jewsbury, *Anexarea Basarabiei la Rusia 1774-1828. Studiu asupra expansiunii imperiale*, Iași, Ed. POLIROM, 2003, p. 177.

² George F. Jewsbury, *op.cit.*, p. 176.

³ *Ibidem*, p. 164.

celor care aveau origini românești, guvernarea bolșevică declarându-i dușmani ai poporului, fără a ține cont de meritele lor.

Există și până azi în istoria poporului nostru pagini necunoscute cu privire la soarta unor reprezentanți eminenți ai neamului, faptele și destinul cărora nu pot lipsi din istoria noastră. Basarabia a dat Rusiei o seamă de reprezentanți remarcabili, care au excelat în diferite domenii: învățământ, medicină, economie, cultură, științe tehnice, arhitectură, teologie, muzică, literatură etc. Realizările lor se regăsesc în toată lumea, dovadă fiind volumele de o valoare incontestabilă din cele mai renumite biblioteci, bunurile și valorile culturale incluse în fondul de aur al culturii universale.

În lista aceasta se înscriu și reprezentanții instituției duhovnicești, prezența câtorva arhiepiscopi, episcopi...⁴. Constatăm că *de facto* Rusia niciodată nu a apreciat la justa valoare aportul conaționalilor noștri în procesul de civilizare a acestui imperiu. Dimpotrivă, pentru unele regiuni ale Imperiului Rus, în mod deosebit pentru Basarabia, după anexarea din 1812 discriminarea pe principii etnice devenise o strategie prioritară, un adevărat proiect de deznaționalizare. Mulți savanți, cercetători, personalități celebre au criticat dur politica Imperiului Țarist față de Basarabia. Printre aceștia și Leon Casso, autorul lucrării „Rusia la Dunăre”, unde acesta menționează că „jafurile săvârșite de armata de ocupație se întetesc. Basarabia devine o regiune pustiită...”⁵. Pe parcursul acestei perioade, populația s-a confruntat cu imense probleme, însă trebuie să subliniem că adevăratul genocid a început odată cu instaurarea regimului bolșevic.

Astfel, în URSS categorii mari ale populației erau discriminate în temeiul unor motive politice, economice etc. Legislației din perioada sovietică îi erau proprii următoarele orientări de bază: prioritatea intereselor statului față de interesele personalității, exces de represiune (aplicarea pe larg a pedepsei capitale, a privațiunii de libertate etc.), precum și tendința de a soluționa problemele sociale prin metodele dreptului penal. Savantul A.L. Țvetinoviți caracteriza politica penală a acelei perioade ca fiind o politică bazată strict pe ideologie, având ca izvor anume ideologia violenței, caracterizată prin ideea înăspririi represiunii penale⁶. În

⁴ *Бессарабия*. Географический, исторический, статистический, экономический, этнографический, литературный справочный сборник, Издание газеты «Бессарабец», Под ред. П.А. Крушевана, Москва, 1903, с. 430.

⁵ Кассо Л., *Россия на Дунаѣ*, Москва, 1913 г., с. 64, citată în lucrarea *Adevărul istoric în chestiunea Basarabiei*, București, Ed. Evenimentul, 1998, p. 92-93.

⁶ Цветинович А.Л., *Тенденции уголовной политики: вчера, сегодня, завтра*, В: *Современные тенденции развития уголовной политики и уголовного законодательства*, Москва, 1994. с. 11-12; Цветинович А.Л., *Уголовно-политические основания нормотворчества*, с. 4-5, 7, 8.

ea se manifestă inumanitatea sistemului comunist, care era predispus la înfricoșarea persoanei și, în esență, la transformarea delincventului în dușmanul societății⁷. În acest context, autorul român Norman Manea în volumul său „Despre clovni. Dictatorul și artistul” se pronunță, de asemenea, asupra temei respective. „Deruta și exasperarea, afirmă autorul, a unor straturi tot mai largi ale populației, stingerea treptată – prin teroare – a societății civile, instituirea unei cotidiane stări de asediu, în care «dușmanul» extern devine doar un pretext pentru anihilarea «suspecților» dinăuntru cetății”⁸.

Noul regim nu-și cruța nici propriul popor, sporind numărul victimelor, în mod special, în perioada anilor 1918-1936, deoarece încălcarea drepturilor omului era direct prevăzută de legislație. Constatăm că perioada represiunilor în baza aceluiași cadru legal a început în stânga Nistrului după 1924, odată cu formarea RASS Moldovenești. Revenind la normele juridice discriminatorii, menționăm că Constituția RSFSR din 1918⁹ în art. 65 determina șapte categorii de cetățeni care puteau fi lipsite de drepturi electorale: 1) persoanele care utilizau munca altor persoane pentru a obține venituri materiale; 2) persoanele care își asigurau existența în baza unor venituri care nu proveneau din muncă (procente din capital, venituri cotă-parte a întreprinderilor etc.); 3) comercianții particulari, intermediarii comerciali; 4) călugării, fețele bisericești și reprezentanții altor confesiuni religioase; 5) colaboratorii și agenții fostei poliții, corpului special de jandarmerie și subdiviziunilor de pază, precum și membrii familiei regale a Rusiei; 6) persoanele cu dizabilități și cele aflate sub curatelă; 7) persoanele condamnate pentru infracțiuni calomniatoare și mercantile pe un termen stabilit de lege sau de sentința de judecată.

Subliniem că în această listă în pct. 5 au fost incluși membrii familiei regale. În pofida faptului că noua guvernare a decis deja condamnarea lor la moarte, ei au fost supuși în prealabil unor proceduri umilitoare. A fost inițiată o campanie de discreditare a militarilor din armata țaristă. Astfel, la 16 decembrie 1917 prin decretul Consiliului Comisarilor Poporului „Despre egalarea în drepturi a tuturor militarilor”¹⁰, semnat de V.I. Lenin, au fost anulate toate gradele și distincțiile militare, interzis portul lor și al epoleților. În consecință, s-a interzis și portul medaliei și ordenelor militare „Sfântul Gheorghe”. Grupuri de ostași ale fostei armate țariste, printre care și dezertori, purtând brasarde roșii, semn că au trecut de partea bolșevicilor, atacau ofițerii ce nu se supuneau acestui

⁷ Шестаков А.А., *Криминология. Краткий курс*, СПб, 2001, с. 146.

⁸ Norman Manea, *Despre clovni. Dictatorul și artistul*, Iași, POLIROM, 2013, p. 24.

⁹ Чистяков О.И., *Конституция РСФСР 1918 года*, Москва, 2003.

¹⁰ Декрет Совета Народных Комиссаров «Об уравнивании в правах всех военнослужащих». Опубликовано в 35 «Газеты, Временного Рабочего и Крестьянского Правительства» от 30 (17) декабря 1917 г., СУ РСФСР, 1917, Москва, с. 139.

decret, omorându-i. Însuși generalul Brusilov consemna în memoriile sale despre un criminal pe care l-a cruțat în timpul războiului, căruia noua putere i-a dat o înaltă funcție. Generalul avea mari regrete că l-a cruțat, deoarece acesta s-a transformat într-un monstru docil noului regim. În această perioadă jafurile, violurile și vandalismul deveniseră ceva obișnuit, provocând dezordini în masă. Istoriografia sovietică numește lupta împotriva noii guvernări o agresiune a elementelor burghezo-imperialiste internaționale față de tânăra republică socialistă. În acest context a demarat o luptă antinațională cu populația și cu cei care își apărau identitatea. Astfel, guvernele naționale (Sfatul Țării din Basarabia, Rada Centrală Ucraineană, Rada Belarusă, Seimul Transcaucazian, Guvernul Tereko-Daghestanez etc.) ale fostelor entități din Imperiul Țarist care și-au declarat independența și suveranitatea față de Rusia bolșevică au fost etichetate drept burgheze și antinaționale. Acestea, în opinia istoricilor sovietici, continuau, fiind finanțate din exterior, să-i slujească pe capitaliști și pe burghezi. Și numai lupta poporului exploatat și aplicarea „terorii roșii” va duce la lichidarea vechii orânduiri¹¹. În realitate, avea loc o campanie de deposedare de bunuri imobiliare și de pământ a foștilor proprietari¹². În rândul victimelor au fost și conaționali ce locuiau în Rusia. A început procesul de demolare a monumentelor ce aminteau de vechea orânduire. În acest sens, la propunerea lui V.I. Lenin, Consiliul Comisarilor Poporului aprobă la 12 aprilie 1918 decretul „Cu privire la scoaterea statuiilor înălțate țărilor și slugilor lor și elaborarea proiectelor de monumente ale revoluției socialiste rusești”. Un exemplu este distrugerea acvilei bicefale cu emblema „Sf. Gheorghe”, stema de stat a Imperiului Țarist de pe turnurile Kremlinului, iar pe noile monumente era reprezentat ostașul cu brasarda roșie și baioneta în mână¹³. Concomitent, au fost declarate în afara legii toate organizațiile paramilitare, inclusiv Uniunea Cavalerilor „Sfântul Gheorghe”, fondată în 1915, sub pretextul luptei împotriva poporului, iar în realitate împotriva regimului bolșevic¹⁴. Însuși țarul Nicolai al II-lea, care se afla sub arest în Tobolsk și continua să poarte uniforma militară, la 3 ianuarie anul 1918 a scris în jurnalul său: „...s-a decis să ni se scoată epoleții. Incredibil”. Primind

¹¹ *Великая Октябрьская Социалистическая Революция. Энциклопедия*. Под. ред. Голуба П.А., Кораблёва Ю.И. [et al.], Москва: «Советская Энциклопедия», 1987, с. 483.

¹² La 26 octombrie (8 noiembrie, pe stil nou) 1917 este adoptat de către Congresul II al Sovietelor Decretul despre reforma agricolă, prin care se interzicea proprietatea privată asupra pământului și confiscarea terenurilor de la marii latifundiari.

¹³ Acest fapt a fost consemnat de I.V. Vladimirov în pictura „Jos vulturul” (Долой орла) expusă în Muzeul revoluției din Leningrad, actualmente Sankt Petersburg. Vezi: *Великая Октябрьская Социалистическая Революция. Энциклопедия*. Под. ред. Голуба П.А., Кораблёва Ю.И. [et al.], Москва, «Советская Энциклопедия», 1987, с. 391.

¹⁴ Голуб П.А. (под. ред.), Кораблёва Ю.И. [et al.], *op. cit.*, Москва, «Советская Энциклопедия», 1987, с. 496.

răspuns la plângerea sa referitoare la scoaterea epoleților, el se revoltă: „... Nu voi uita această porcărie”¹⁵. Însă soarta nu i-a oferit șansa să pedepsească respectiva „porcărie” – el și membrii familiei sale, inclusiv copiii minori, au fost executați cu deosebită cruzime de către călăii bolșevici. Aplicarea de către organele de represiune a armei față de copii, minori, femei, bătrâni a devenit un lucru obișnuit pe parcursul întregii perioade totalitare. Au reușit să se salveze de teroarea roșie o parte din cei care au imigrat în Europa și în alte state ale lumii. Printre ei au fost și conaționali de-ai noștri, urmașii cărora și astăzi locuiesc în Australia, Austria, Marea Britanie, Franța, SUA etc., unde au ajuns, unii de sine stătător, iar alții în componența armatei țariste, o parte a căreia se refugiase din Rusia. Ostași, subofițeri, ofițeri, civili trăiau cu ideea că vor putea în scurt timp să înlăture bolșevicii de la conducerea țării. Evidențiem cazul colonelului Victor Abaza (1864-1931), descendent din neamul Abaza¹⁶ care a condus unitățile militare ale fostei armate țariste aflate pe teritoriul Poloniei (vezi „Трагедия русского офицерства”, autor S.V. Volkov). Rudele acestuia care au rămas în Rusia bolșevică au nimerit în lista reprimărilor. Alți ofițeri chemați la arme de bolșevici pentru a salva Rusia de „dușmanii din exterior” s-au înscris în noua armată compusă majoritar din muncitori și țărani, lipsită de cadre militare calificate. Induși în eroare de către noul regim, crezând în viitorul unei Rusii prospere, mulți ofițeri din vechea elită au acceptat să fie numiți în diferite funcții. După revoluția din octombrie, în opinia lui Kareem Raș, cei mai buni ofițeri și generali din vechea armată au transmis cunoștințele lor flăcăilor curioși de la țară înrolați în noua armată, schimbând crucea „Sfântului Gheorghe” pe ordinul „Drapelul Roșu”¹⁷. În particular, printre conaționali noștri care au rămas pe teritoriul Rusiei cuprinse de flăcările terorii bolșevice îl menționăm pe Dimitrie Logofet (Logofăt), descendent dintr-o familie de boieri din Moldova, care a rămas în amintirea contemporanilor ca un exemplu de rară inteligență, cumsecădenie și generozitate. Fiind un militar de excepție, el a fost șeful școlii nr. 1 de cavalerie din Petrograd, a contribuit la elaborarea unei lucrări celebre „История русской армии и флота” (Istoria armatei și flotei ruse)¹⁸. În amintirile sale, renumitul general rus Brusilov scria că timp de doi ani pe când Dimitrie Logofet era șef al școlii nr. 1 de cavalerie din Petrograd, el ținuse cursuri la această

¹⁵ Косвинов М.К., *23 ступени вниз*, Москва, 1978, с. 420-421.

¹⁶ Dinastia Abaza alături de domnitorul D. Cantemir și alte dinastii de boieri români a plecat cu traiul în Rusia după înfrângerea de la Stănilești în 1771. Vezi: Gheorghe Bezviconi, *Profiluri de ieri și de azi*, Chișinău, Ed. Universitas, 1992, p.18.

¹⁷ Карем Раш, *Армия и культура*. В: *Военно-исторический журнал*, № 2, 1989, Москва, с. 13-14.

¹⁸ Carp S., Chirița Gh., Carp T., Gîrbu E., *Tradiții militare (Trecut, prezent și viitor)*, Chișinău, C.E.P. „Bons Offices”, 2013, p. 87-88.

școală „...de dragul unui câștig necesar pentru familie. În jur o scumpete cumplită, bani nu ajungeau. Onorariul pentru lecții era infim, dar un tain suplimentar și lemnele de foc aveau o mare importanță... Când a murit Dimitrie Logofet, am părăsit școala, deoarece în ea nu mai era același spirit... Era un om inteligent, foarte cult și elevat, un talentat scriitor militar, un om extraordinar de bun. Soția mea îi păstrează cu sfințenie memoria, deoarece el i-a ajutat pe mulți generali și ofițeri”¹⁹. Atragem atenția asupra sintagmei „tain suplimentar”. Astfel, derogând de la principiul egalității, funcționarii de partid și cei pe care ei îi apreciau ca folositori ai intereselor de partid primeau o rație alimentară suplimentară. Menținerea vieții altor persoane nu se considera necesară. Astfel, după cinci ani de guvernare bolșevică a fost condamnată o grupare criminală (materialele din dosarul penal se află în Muzeul MAI din orașul Minsk, Belarus,) care în anul 1922 vindea carne de om la teighea. Foametea bântuia în rândul populației. În scurt timp, în mai multe regiuni a fost organizată artificial foametea, care nu a ocolit noua entitate administrativă RASS Moldovenească, iar din 1947, nici teritoriul RSSM.

Istoricul rus S.V. Volkov afirmă că ofițerii care au rămas în Rusia Sovietică pot fi divizați în trei categorii: cei care au făcut parte din trupele albgardiștilor, cei care s-au înrolat în armata roșie și cei care s-au „dizolvat” în masele largi ale populației, ascunzându-și trecutul²⁰. Soarta lor însă nu s-a diferențiat cu mult, deoarece toți ei în egală măsură erau calificați de regimul sovietic drept un element periculos și nedorit.

Astfel, nici faptul angajării în aparatul militar sovietic, nici meritele militare nu i-au ferit pe acești vestiți militari de politica discriminatorie a guvernării comuniste. Fiind puși în condiții mizerabile de viață, ei erau sortiți pieririi. Represiunile sporeau șirul victimelor. Prezentăm în continuare doar o notă informativă cu privire la „epurarea” în rândurile Armatei Roșii. Ca rezultat, din 36 de comisari de brigadă, 34 au fost condamnați și omorâți; din 397 comandanți de brigadă – 221; din 199 de comandanți de divizie – 136; din 28 comisari de corp – 25; din 67 comandanți de corp – 60; din 15 comisari de armată de rangul II – 15; din 2 amirali de rangul I ai flotei – 2; din 12 comandanți de armată – 12; din 4 comandanți de armată de rangul II – 2; din 2 comisari de armată de rangul I – 2, dintre care unul – I. Gamarnic s-a sinucis; din 5 mareșali ai Uniunii Sovietice – 3: Tuhacevski, Bliuher, Egorov²¹. De asemenea, în condiții suspecte a decedat M. Frunze, dramatic și-a sfârșit viața S. Lazo, au fost condamnați la moarte Iona Iakir, Ion Sacrieru, iar alții au murit

¹⁹ Брусилов А., *Мои воспоминания*. В: *Военно-исторический журнал*, № 9, 1989, Москва, с. 58.

²⁰ Волков С.В., *Трагедия русского офицерства*, Москва, ЗАО Центр-полиграф, 2002, с. 382.

²¹ Carp S., Chirița Gh., Carp T., Gîrbu E., *op. cit.*, p. 93.

în închisori²². Așa i-a apreciat regimul bolșevic pentru contribuția adusă la formarea și instruirea noii armate. Au avut de suferit și descendenții acestora, fiindu-le interzis să-și facă studii în instituțiile de învățământ superior, în special, în cele militare²³.

O filă neagră în istoria regimului totalitar bolșevic au fost represiunile slujitorilor cultelor religioase. După cum am menționat, Constituția RSFSR din 1918²⁴ în pct. 4 al art. 65 lipsea de drepturi electorale călugării, slujitorii bisericilor și cultelor religioase. Acest fapt a constituit doar începutul luptei guvernării totalitare cu spiritual ortodox al poporului. Comandantul sovietic M.V. Frunze, vorbind despre educarea militară și politică a Armatei Roșii, indică în mod direct că principiile ortodoxismului, autocrației și poporanismului sunt înlocuite de învățătura comunismului revoluționar, a solidarității internaționale a tuturor oamenilor muncii și a puterii sovietice, ca formă specifică a dictaturii proletare²⁵. Astfel, ortodoxismul era privit ca ceva perimat și ostil ideologiei comuniste. Regimul bolșevic a depus la începutul existenței sale eforturi enorme în scopul distrugerii culturii „vechi” și „introducerii” propriei culturi – cultura proletariatului. Astfel, în baza aceluiași decret „Cu privire la scoaterea statuilor, înălțate țarilor și slugilor lor și elaborarea proiectelor de monumente ale revoluției socialiste rusești” a demarat distrugerea bisericilor și tuturor monumentelor care aminteau de „trecutul blestemat”. Avea loc confiscarea trecutului²⁶. Frica a determinat simplii oameni să ceară distrugerea bisericilor și scoaterea religiei în afara legii. Se declanșează o campanie de denigrare a cultelor religioase, instigându-le la ură. În acest sens, este semnificativ cazul cu privire la sfințele moaște ale Preacuviosului Ioasaf de Belgorod. Destinul lui este remarcabil prin faptul că a contribuit la consolidarea bisericii ortodoxe. A trecut la cele veșnice în 1754, fiind canonizat de Biserica Ortodoxă Rusă în anul 1911²⁷. Sfântul Ioasaf de Belgorod, pe linia maternă fiind descendentul lui Dănilă Apostol²⁸, hatmanul cazacilor din Ucraina de Vest, descendent dintr-un neam de boieri români, este considerat ca unul dintre marii părinți duhovnicești ai secolului al XVIII-lea și un izvor neseecat de minuni, care

²² Волков С.В., *op. cit.*, c. 381.

²³ *Ibidem*, c. 394.

²⁴ Чистяков О.И., *Конституция РСФСР 1918 года*, Москва, 2003.

²⁵ *Educarea militară și politică a armatei roșii*. Raport ținut la consfătuirea cu comandanții și comisarii trupelor din Ucraina, Crimeea, flotei Mării Azov și celei a Mării Negre, la 1 martie 1922// M.V. Frunze, *Opere alese*, București, Editura Militară a Ministerului Forțelor Armate ale R.P.R., 1957, p. 208.

²⁶ Șișcanu E., *Totalitarismul – fenomen al secolului al XX-lea*. În: *Revista de istorie*, nr. 4, 1996, p. 106.

²⁷ Carp S., Chirița Gh., Carp T., Gîrbu E., *op. cit.*, p. 140.

²⁸ Аверинцев С.С., Мешков А.Н., Попов Ю.Н., *Христианство – Энциклопедический словарь*, Том 1, Москва, 1993, c. 633.

a slujit cu desăvârșire întru întărirea credinței ortodoxe. Faptele lui „au legat indispensabil nu doar Biserica Cerească cu cea Pământească, dar și două popoare ortodoxe mărețe – rușii și ucrainenii”²⁹.

Guvernarea sovietică, declanșând o luptă politică permanentă împotriva poporului, nu i-a cruțat nici pe cei trecuți în lumea celor drepte. Pe lângă cimitirele distruse, a fost adoptat un act normativ intitulat „Despre lichidarea moaștelor”³⁰. În conformitate cu prevederile documentului respectiv, la 1 decembrie 1920 racla cu moaștele Sf. Ioasaf a fost deschisă de către o comisie specială, care a decis să le trimită în muzeul „narkomatului” (comisariatul poporului – n.a.) sănătății din Moscova. Mai târziu ele au fost transferate la muzeul ateismului, iar în anii ,30 ai sec. XX – la Muzeul istoriei și ateismului din Leningrad (actualmente Sankt Petersburg – n.a.). Astfel, după 166 de ani, racla cu moaștele Sf. Ioasaf este expusă în calitate de exponat obișnuit al muzeului alături de corpurile unor criminali în serie, regimul totalitar dorind astfel să pună pe aceeași balanță credința și fărădelegea. Reacția a fost inversă, foarte mulți oameni vizitau acest muzeu numai pentru a se ruga lângă moaștele Sf. Ioasaf. Mai târziu, lucrătorilor muzeului li s-a dat indicația de a le nimici, însă grație unor oameni de bună-credință ele au fost salvate, iar după căderea Imperiului Sovietic au fost întoarse în sânul bisericii ortodoxe. În prezent se află în Catedrala din orașul Belgorod, Rusia.

Autoritățile bolșevice au lovit nu numai în religie, ci și în știință. Această perioadă este caracterizată prin nimicirea și înlăturarea iluștrilor savanți atât în Basarabia, cât și în întregul Imperiu Sovietic, fiind promovați pseudosavanții. Un exemplu concret al reprimării cercetării științifice în URSS îl reprezintă savantul Nicolai Vavilov care a fost arestat și acuzat de a fi ostil teoriei lui Trofim Lâsenko, o teorie pseudoștiințifică ce a dominat cercetarea în domeniul geneticii în URSS și în țările comuniste. De frica să nu aibă aceeași soartă ca și Vavilov, întreaga comunitate științifică din Uniunea Sovietică a preferat să tacă și să se conformeze noilor rigori, iar cei ce s-au opus au sfârșit în GULAG-uri, fiind impuși să participe la proiecte de cercetare pentru susținerea militarismului sovietic. Cei din străinătate ale căror opinii erau diferite de cea a partidului erau interziși de a fi studiați în instituțiile de învățământ superior.

În perioada sovietică era încălcat și dreptul de autor, de multe ori invențiile și descoperirile făcute în diferite domenii fiind atribuite unor pseudosavanți. Peste noapte au apărut autori care și-au atribuit în mod fraudulos unele realizări științifice, literare etc.

Nu au fost trecuți cu vederea nici oamenii de cultură care criticau

²⁹ По Иоасафским местам святого белогорья. Под. ред. Кобец О., Белгород, 2005, с. 2.

³⁰ Постановление Наркомюста РСФСР «О ликвидации мошей» от 25 августа 1920 года// <http://www.alppp.ru/law/konstitucionnyj-stroj/obschestvennye-i-religioznye-obedinenija/7/postanovlenie-narkomyusta-rsfsr-ot-25-08-1920.pdf>

regimul totalitar. Unul dintre cei care au fost supuși criticii și cenzurii a fost și marele compozitor al secolului XX Serghei Rahmaninov, descendent al domnitorului Ștefan cel Mare. Conform unei versiuni, împreună cu Elena, fiica lui Ștefan cel Mare, soția cneazului Ivan cel Tânăr, a sosit la Moscova și nepotul ei Vasile al lui Ion, poreclit de ruși „Rahmanin”, care este întemeietorul familiei Rahmaninov³¹. Serghei Rahmaninov a părăsit Rusia în anul 1917. Contemporanii săi își amintesc însă că Serghei Rahmaninov, aflându-se în străinătate, cheltuia sume enorme în scopuri de caritate, transmițând bani pentru susținerea savanților, artiștilor și scriitorilor din Rusia. În anul 1931, el a devenit unul dintre cei 110 emigranți cunoscuți pentru faptul că s-au adresat Departamentului de Stat al SUA cu apelul de a renunța la procurarea mărfurilor sovietice. Serghei Rahmaninov a făcut-o în semn de protest față de obscurantismul și teroarea care bântuia în fosta sa patrie. Ca răspuns, muzica lui Rahmaninov, care începe să fie catalogată în URSS drept „reflectarea spiritului burghez, aflat în putrefacție, deosebit de dăunător în condițiile unei lupte acute pe frontul muzical”, a încetat să mai răsună în Uniunea Sovietică³². Interdicția este prescrisă în mod oficial prin decret de stat. Numele compozitorului este șters din toate programele de învățământ. El este numit și „fascist”, și „fascist în sutană de preot”, și „huligan” etc.³³.

Regimul bolșevic a transformat știința și cultura într-o armă de manipulare a propriului popor. Apar noi eroi naționali inventați peste noapte care aveau menirea să schimbe nu doar denumirea, ci și istoria localităților prin legende false, cum ar fi Valea Kuzmina³⁴ sau eroi ai revoluției bolșevice cum ar fi Grigore Kotovski, despre care s-au inventat diferite legende ce urmăreau propagarea antiromânismului. Un alt exemplu este eroul sovietic Pavlik Morozov, care și-a denunțat tatăl și unchiul autorităților bolșevice de dragul noii orânduiri. Propaganda bolșevică l-a ridicat la rang de cult, dedicându-i piese muzicale, povestiri, poezii, picturi etc., înălțându-i în diferite orașe ale URSS (Donbas, Lugansk, Donețk etc.) monumente care astăzi sunt focare ale separatismului, șovi-

³¹ A. Petrencu, *Figuri culturale basarabene*. În: *Patrimoniu*, nr. 1, 1991, p. 221; Vezi mai detaliat lucrarea *Vechile familii boierești românești din Rusia* de Mustafii Negovski.

³² Оленцова Н., Сергей Рахманинов: Беглец. В: Люди и события: интервью, №2, 2010 г., с. 118-119.

³³ Дробышевская И., Слышать биение народного сердца. В Сб.: Георгий Свиридов в воспоминаниях современников, Москва, «Молодая гвардия», 2006 г., с. 416-417.

³⁴ Să amintim cititorului că autoritățile bolșevice au extins normele discriminatorii și asupra denumirilor de localități, dorind cu tot dinadinsul să falsifice nu numai istoria poporului nostru, ci și locurile și localitățile de altădată. Spre exemplu, localitatea Valea Cosminului, localitate seculară ce își trage numele de la vechii și legendarii Codrii Cosminului, a devenit Valea Kuzmina, o eroină inventată de sovietici. Vezi: Vladimir Trebici, *Bucovina. Populația și procesele demografice (1775-1993)*, Cluj-Napoca, Fundația Culturală Română, 1994.

nismului și extremismului. Numele lui era atribuit detașamentelor de pionieri, caselor de cultură care erau fondate în incinta vechilor lăcașuri sfinte. Multe muzee purtau numele său. Pe de o parte, ridicându-l la rang de cult al personalității, autoritățile sovietice încurajau trădarea în rândul tinerei generații³⁵, pe de altă parte, acestea denigrau orice altă organizație de copii care în viziunea lor nu corespundeau ideologiei bolșevice. Este și cazul boy-scouților, pe care o numesc o formă fascizată a mișcării burgheze de tineret³⁶. Sindromul „Pavlik Morozov” a fost creat și dezvoltat de regimul bolșevic cu un singur scop, acela de a compromite valorile general umane și de a le substitui cu pseudovalori, printre care decizia de părinți, trădarea în numele ideilor bolșevice etc. Și astăzi unii școliti în spiritul lui Pavlik Morozov întreprind acțiuni de subminare a securității de stat. Acest subiect ar trebui abordat într-o lucrare separată. Ghidați de dogmele false ale unor asemenea pseudoeroi, unii politicieni din țara noastră au întreprins mai multe acțiuni pentru a împiedica promovarea patriotismului și valorilor naționale, inclusiv prin abrogarea în anul 1998 a Hotărârii cu privire la Concepția militaro-patriotică.

În loc să se întreprindă măsuri urgente de ameliorare a situației s-a dat o nouă lovitură prin lichidarea unui număr mare de școli cu predate în limba română sub pretextul optimizărilor.

Sindromul „Pavlik Morozov” a bântuit și în forțele armate ale fostului Imperiu Sovietic. Ca exemplu sunt regulamentele militare în care erau prevăzute mai multe norme absurde. De pildă, în caz de nesupunere, santinela era obligată să tragă în propriii părinți. Norme discriminatorii erau aplicate în forțele armate ale URSS chiar de la fondarea acestora. În unitățile militare româniei din regiunile Cernăuți, Ismail, Cetatea Albă erau separați de cei din RSS Moldovenească. Până și unele crime comise în unitățile militare față de ostașii de diferite naționalități, inclusiv față de români, erau trecute sub tăcere, invocându-se secretul de stat. *De iure*, fiecare ostaș avea dreptul să critice conducerea forțelor armate, *de facto*, critica nu putea să atenteze la autoritatea comandanților și a armatei în general, principiu pe care nu îl puteai încălca. Instruirea militarilor era făcută doar în limba rusă, iar cei trecuți în rezervă erau aduși anual în diferite cantonamente cu scopul asigurării capacității de luptă a forțelor armate și a securității URSS și nu a intereselor naționale. Au fost folosiți în „misiuni internaționale” în calitate de carne de tun, iar în interiorul țării, pentru lichidarea consecințelor avariei de la Cernobîl unde mulți și-au pierdut viața.

Normele discriminatorii, ca o modalitate concretă de nimicire a

³⁵ https://ru.wikipedia.org/wiki/Морозов_Павел_Трофимович.

³⁶ *Советская военная энциклопедия*, Ред. совет: Ворошилов К.Е., Гамарник Я.Б., Бубнов А.С. [et al.], Москва: «Советская энциклопедия», 1933 г., с. 567-568.

păturilor sociale lipsite de drepturi, au fost utilizate prin multiple acte subnormative, începând cu primii ani de după revoluție. În acest context, menționăm că nimicirea politică și spirituală culmina cu suprimarea fizică a oamenilor. Astfel, „Scurta instrucțiune cu privire la lupta cu banditismul în Ucraina” din 8 decembrie 1919 prescria în particular în Secțiunea a V-a măsurile preventive și represive:

„...ostaticii luați din păturile de «chiaburi» sau o anumită parte a «chiaburilor legați prin răspundere solidară» plătesc cu viața pentru moartea agenților puterii sovietice sau moartea persoanelor protejate de ea.

...evacuarea din case a familiilor căpeteniilor și apărătorilor răscobelilor cu confiscarea deplină a averii lor și transmiterea acesteia sărăcimii;

...în cazuri excepționale nimicirea (incendierea sau distrugerea) caselor bandiților și ale căpeteniilor notorii;

...e nevoie de o răfuială cruntă cu «chiaburii» în fiecare caz de atenta-re la viața acestor promotori ai puterii sovietice în provincie”³⁷.

Este cazul să explicăm că în acea perioadă aprecierea omului ca bandit sau ca chiabur era lăsată la latitudinea reprezentanților noii pu-teri, care realizau acest proces în mod aleatoriu, fără a se conduce de anu-mite principii stabilite clar în legislație. În categoria dată erau incluse cu ușurință toate persoanele în care guvernarea sovietică vedea un potențial pericol. Ei însă îi considerau periculoși pe toți cei care nu simpatizau puterea sovietică: „Cine nu este cu noi este împotriva noastră”.

Guvernarea comunistă își propusese drept scop să aducă la dispe-rare pături largi ale populației. Pe lângă normele juridice discriminatorii, guvernul totalitar autoriza, în mod neoficial, diverse activități cu caracter criminal (fabricarea de dosare, organizarea de accidente rutiere, la locul de muncă, în săli de operații, înscenarea suicidului etc.).

Trebuie să evidențiem că nu doar populația rurală a suferit din cauza respectivei discriminări sociale. Orașenii lipsiți de drepturi erau privați și de cea mai importantă și necesară avere – imobilul. Autorii S.K. Brâseakin și M.K. Sâtnik menționează că „s-a început strămutarea în masă a familiilor de muncitori din raioane sărace, subsoluri și clă-diri avariate în locuințele naționalizate de la burghezi. Starea materială a clasei muncitoare s-a îmbunătățit brusc. Muncitorii au devenit stăpânii sortțiilor”³⁸. Evident, situația celor declarați burghezi și lipsiți de imobil era una deplorabilă. Exilul pentru ei nu constituia cea mai rea soartă. Mulți din ei, fiind declarați dușmani, au fost arestați și exterminați în lagărele de concentrare.

³⁷ Из истории войск ВЧК и пограничной охраны. Документы и материалы 1917-1921, Москва, 1958, с. 98-101.

³⁸ Брысякин С.К., Сытник М.К., *op. cit.*, p. 165.

Constituția din 1925³⁹ a lipsit de drepturi categoriile analogice de persoane. Însă această listă se completa permanent și se trata în diverse acte normative și subnormative. La persoane de categoria a doua au fost atribuiți toți preoții și copiii lor, toți nobilii și funcționarii de stat ai Rusiei țariste.

Aceste persoane nu doar nu aveau dreptul să aleagă și să fie alese, dar și să-și sâtsatisfacă serviciul în Armata Roșie, să-și facă studiile în instituțiile de învățământ superior. Deja în anii 1922-1923 mulți studenți erau exmatriculați în temeiul „provenienței sociale” (aproximativ 30 de mii de persoane).

Ideea centrală a unei astfel de politici consta în faptul ca aceste categorii de cetățeni să nu se reproducă în societate. Persoanele lipsite de drepturi și așa-numiții foști (nobilii, preoții, funcționarii de stat în perioada țaristă) erau identificați și concediați de la serviciu, exmatriculați de la studii și chiar izgoniți din orașe.

Legislația cu privire la persoanele lipsite de drepturi s-a născut și s-a dezvoltat împreună cu întreg sistemul sovietic și în această calitate a fost adaptată la toate modificările politice față de proprietari, preoți, nobili și alte categorii de persoane lipsite de drepturi.

Către sfârșitul anilor 1920, sistemul de lipsire de drepturi a atins apogeul. Au ajuns la limită și decăderile suplimentare din drepturi. Respectivul persoane erau excluse din sindicate, concediate din cooperative și organizații de stat, scoase din apartamente, iar copiii lor – exmatriculați din clasele mari ale școlii medii, colegii și universități. Totodată, ei trebuiau să plătească un impozit mai mare.

Către începutul anilor 1930, institutul de lipsire de drepturi a devenit un instrument eficient de presiune socială, economică și politică asupra diverselor pături sociale. Din rândul victimelor politicii represive fac parte și membrii familiilor de nobili ruși de origine română care au împărtășit soarta tuturor celor care au fost „fierți în cazanul sovietic”, potrivit expresiei Elizavetei Abaza, soră de caritate.

Sintagma „fierbere în cazanul sovietic” merită o atenție deosebită, deoarece arată influența distructivă asupra personalității cunoscută sub denumirea de „spălare de creier”. Cel mai bine a caracterizat această practică a statului totalitar comunist autorul Sergiu Grossu: „Cheia de boltă a strategiei marxist-leniniste este aceasta: ascultarea de care au nevoie conducătorii – ascultarea din partea supușilor lor – este rezultatul unei forțe. Ea nu se poate obține decât cu ajutorul unor «remedii violente», atât de utile în schimbarea loialității existente sau, pur și simplu, în

³⁹ Конституция (Основной закон) Российской Социалистической Федеративной Советской Республики (утверждена постановлением XII Всероссийского Съезда Советов от 11 мая 1925 г.) // <http://constitution.garant.ru/history/ussr-rsfsr/1925/>

eradicarea personalității individului, fie printr-o «perseverență și continuă îndoctrinare», demonstrându-i-se că «atașamentele sale de dinainte au fost îndreptate spre o țintă lipsită de valoare», fie – ceea ce este mai grav – recurgându-se la șocul electric, la operațiuni chirurgicale, la un șir întreg de privațiuni și constrângeri, la tehnologiile de neohipnotism, care reprezintă «cea mai bună tehnică de psihopolitică». Fiindcă, de la faza defăimării vechii loialități, se trece la acțiunea de implantare a celei noi. Scopul final al unui atare procedeu? Schimbarea loialității unei națiuni întregi, într-o perioadă de timp scurtă⁴⁰. Regimul totalitar sovietic a aplicat metode de spălare a creierelor pe parcursul întregii perioade de existență. Astfel, populației din RSSM i se demonstra periodic viața grea pe care o duc cetățenii din România socialistă. Acest lucru se făcea cu un singur scop, acela de a curma tentația cetățenilor RSSM de a emigra în Republica Socialistă România. Același lucru se întâmplă și în zilele noastre, când foștii nomenclaturiști, deținând astăzi funcții de conducere în structurile de stat ale R. Moldova, promovează, în complicitate cu cei din raioanele de est ale RM, ideea că condițiile de viață de acolo sunt mai bune decât în republica noastră. Prin aceasta ei doresc să readucă Republica Moldova în sfera de influență a Kremlinului.

Discriminarea a continuat și după dezlănțuirea celui de Al Doilea Război Mondial, când autoritățile sovietice, sub pretextul luptei contra fascismului, au nimicit oameni nevinovați. Unii au fost condamnați pentru spionaj în favoarea unor țări străine, alții pentru că au luptat de partea armatelor adverse fără a fi cruțați membrii familiilor lor. Ba mai mult, reprezentanții lor au început să fie etichetați drept potențiali trădători. Eugenia Ghinzburg, disidentă care a trecut prin lagărele staliniste, menționează că odată cu declanșarea războiului deținuții au început să fie discriminați doar în baza faptului că numele lor de familie se termina în -berg, -burg sau -ștein. Respectivele persoane, din oficiu, în afara oricărui proces judiciar, erau asimilate cu inamicul și transferate într-un regim deosebit de aspru de detenție⁴¹. E. Ghinzburg se temea, și după eliberare, de a nu fi din nou etichetată dușman al poporului și arestată, astfel încât, oriunde s-ar fi aflat, avea întotdeauna la ea documentele ce confirmau reabilitarea sa (pașaportul, carnetul de partid, certificatul de reabilitare etc.). Căci, după cum menționa ea, „fără document ești un nimeni”⁴².

În URSS, inclusiv pe teritoriile anexate după 1944, continuau ororile noului regim: familii dispărute, vieți curmate ale celor ce nu au acceptat canoanele nomenclaturii sovietice. Represiunile staliniste nu au

⁴⁰ *Spălarea creierului. Complotul psihopolitic al comunismului*, text prezentat de Sergiu Grossu, București, 1998, p. 11.

⁴¹ Гинзбург Е., *Крутой маршрут. Хроника времен культа личности*, Рига, 1989, с. 303-304.

⁴² *Ibidem*, с. 5.

cruțat pe nimeni, fie populația civilă, fie militarii care au luptat în armata sovietică sau în cele aliate, fie prizonierii de război. Astfel, militarii români, cehi, slovaci, bulgari, maghiari, precum și cei japonezi în lagărele siberiene au avut aceeași soartă ca și unii soldați basarabeni care au luptat în războiul ruso-japonez din 1904-1905 în componența armatei țariste, iar mai târziu au fost arestați și deportați în GULAG-urile sovietice (vezi cazul lui Teodosie Cojocaru și al altora).

Potrivit aceluiași scenariu aprobat de Moscova, calvarul represiunilor față de populația civilă, precum și față de militari a continuat și în statele satelite, inclusiv România, unde URSS a exportat prin Komintern regimul totalitar. După 1944 mulți militari români aveau să fie arestați, judecați și condamnați la ani grei de închisoare. Printre cei aflați o perioadă mai mare sau mai mică între zidurile temnițelor din țară sau din Uniunea Sovietică au fost generali, comandanți de armate, șefi de stat-major de armate, comandanți de mari unități și comandamente importante în ierarhia militară, personalități de prestigiu ale armatei și țării. Mulți dintre aceștia nu au mai apucat, peste decenii, să beneficieze de tardivele decrete de amnistie, murind în închisori, cu convingerea că, în timpul războiului, își făcuseră doar datoria față de țară⁴³. Îndată după 1945 a început vânarea și exterminarea marilor personalități rămase pe teritoriul controlat de sovietici și din România, care până la acea dată au jucat un rol hotărâtor în crearea și consolidarea statului român. Rând pe rând, au fost arestați și condamnați (cu sau fără proces) liderii principalelor partide politice din perioada interbelică. Într-o perioadă relativ scurtă de timp, a fost arestată și încarcerată aproape întreaga elită politică, culturală, intelectuală și militară a României interbelice. Înalți demnitari – miniștri, deputați, secretari și subsecretari de stat – lideri ai formațiunilor politice, savanți, oameni de artă și cultură, generali, prelați etc. au fost declarați „dușmani ai poporului” sau „dușmani” ai noului regim politic. Personalități cu merite deosebite în istoria țării și a poporului, care au creat și condus România Mare, care au apărat și consolidat statul român timp de câteva decenii, au fost supuse, inițial, presiunilor morale și psihologice, iar mai târziu unui regim diabolic de teroare politică și, în cele din urmă, de exterminare fizică în închisorile din Sighet, Arad, Gherla, Râmnicu Sărat etc.⁴⁴.

Această politică inumană și crudă a început să fie aplicată și în Basarabia, începând cu iunie 1940, odată cu sosirea armatei sovietice. În acest sens, autonomia moldovenească creată în stânga Nistrului în anul 1924 a servit drept cap de pod strategic pentru ca Uniunea Sovieti-

⁴³ Dușu Al., Dobre F., *Drama generalilor români (1944-1964)*, București, 1997, p. 17-18.

⁴⁴ Constantin I., Negrei I., Negru Gh., *Ioan Pelivan: Părinte al mișcării naționale din Basarabia*, Chișinău, 2012, p. 214.

că să-și permită o expansiune fulgerătoare în teritoriul român. Mai târziu unii istorici aserviți regimului au încercat să justifice această acțiune. Autorii S. Brăseakiși M. Sâtnik în lucrarea „Торжество исторической справедливости” („Triumful adevărului istoric” – n.a.) se pronunță pentru interesul strategic al Rusiei (în viziunea acestora, noua lor patrie), dar nu al Basarabiei, menționând drept mare succes ocuparea Basarabiei în 1940 în urma căreia granițele patriei sale au fost îndepărtate de centrele industriale importante ale sudului URSS, ceea ce întărea capacitatea de luptă a URSS⁴⁵, totodată criticând dur actul Unirii Basarabiei cu România din 1918, ceea ce este o mare crimă împotriva neamului nostru. Relevant este că politica externă a URSS urmărea cu orice preț și mijloace anexarea acestui teritoriu. Drept exemplu sunt informațiile despre Basarabia publicate în „Советская военная энциклопедия”⁴⁶, editată în 1933. Aici găsim, pe lângă informații generale despre acest teritoriu, o analiză strategică și militară pentru unitățile și subdiviziunile Armatei Roșii în scopul unei eventuale intervenții militare. Istoriografia sovietică a operat dintotdeauna cu date false referitoare la problema Basarabiei. Chestiunea teritoriului dintre Prut și Nistru a fost discutată de către părțile în litigiu pe parcursul întregii perioade cât a fost în componența Regatului. Regimul bolșevic nu dorea să se împace cu ideea pierderii acestui teritoriu. În acest sens, încă în 1925 președintele Consiliului militar revoluționar al URSS, comisarul poporului pentru problemele armatei și flotei M.V. Frunze menționa: „Chestiunea Basarabiei nu este închisă, mai devreme sau mai târziu, ea va fi soluționată în folosul URSS, dacă nu pe cale pașnică, atunci cu forță”⁴⁷. De fapt, în urma ocupării acestui teritoriu, populația băștinașă s-a confruntat cu un adevărat genocid. Pentru populația din așa-zisa RASSM teroarea bolșevică s-a declanșat odată cu formarea acestei entități și a continuat și după cel de Al Doilea Război Mondial. În ciuda propagandei bolșevice referitoare la intențiile umane ale noii clase politice, perioada anilor 1924-1940 s-a întipărit în memoria basarabenilor prin fuga populației înfometate din stânga Nistrului, care căuta un refugiu pe teritoriul Regatului, dorind să scape de deportări și de foamete. Refugiații povesteau despre fărâdelegile comise de autoritățile bolșevice care utilizau toate structurile NKVD-ului. Un mare număr de transnistreni au fugit în această perioadă în România, stabilindu-se la Chișinău, Iași și Cluj. Mulți au fost împușcați de grănicerii ruși la trecerea Nistrului, masacrarea lor fiind un subiect de scandal internațional.

⁴⁵ Брысякин С.К., Сытник М.К., *Торжество исторической справедливости*, Кишинев, Карта Молдовеняскэ, 1969, с. 158.

⁴⁶ Vezi mai detaliat: *Советская военная энциклопедия*, ред. совет: Ворошилов К.Е., Гамарник Я.Б., Бубнов А.С. [et al.], Москва: «Советская энциклопедия», 1933 г., с. 387-399.

⁴⁷ Брысякин С.К., Сытник М.К., *op. cit.*, с. 85.

Nici foștii membri ai Sfatului Țării, după cum menționează Igor Cașu în lucrarea sa „Dușmanul de clasă. Represiuni politice, violență și rezistență în R(A)SS Moldovenească, 1924-1956”, care au votat împotriva actului Unirii din 27 martie 1918, precum Ștefan Balamez, nu au fost cruțați. În ciuda votului său din 1918, sovieticii îl arestează în următoarele zile după ocupație și îl condamnă la pedeapsa capitală. Aici amintim cazul lui Arcadie Osmolovski, care a murit în detenție în condiții suspecte, în 1931, al lui Ivan Krivorukov, unul dintre cei mai importanți lideri ai RASSM, victimă a Marii Terori, fiind executat în 1937⁴⁸.

Acesta a fost primul „cutremur care avea să prevestească viitorul Basarabiei”⁴⁹. Cu titlu de exemplu, cităm Arhiva Națională a Republicii Moldova în care și până azi sunt depozitate un șir de dosare de învinuire ale Ministerului Securității de Stat al RSSM privind condamnarea ilegală a cetățenilor care au fost învinuiți de spionaj și activitate de contrainformații în favoarea securității române. Drept mărturie sunt dosarele cetățenilor **Ștefan Ilici Saulenco, născut în 1901 în comuna Hlinaia, raionul Slobozia**, condamnat la 10 ani cu executare de NKVD-ul URSS pentru spionaj (categoria a II-a)⁵⁰; Illarion Illarion Mihailov, născut în comuna Karagaș, raionul Slobozia, condamnat la 10 ani cu executare de NKVD-ul URSS pentru spionaj (categoria a II-a)⁵¹; Afanasii Pavel Bodiul, născut în 1911 în comuna Corotcoe, raionul Slobozia, condamnat la pedeapsa cu moartea de NKVD-ul URSS pentru spionaj (categoria I)⁵²; Semeon Grigorie Galenco, născut în 1906 în comuna Cioburciu, raionul Slobozia, condamnat la pedeapsa cu moartea de NKVD-ul URSS pentru spionaj (categoria I)⁵³; Spiridon Ivan Coval, născut în 1907 în comuna Hlinaia, raionul Slobozia, condamnat la pedeapsa cu moartea de NKVD-ul URSS pentru spionaj (categoria I)⁵⁴; Grigorii Ivan Ghirca, născut în 1890 în comuna Hlinaia, raionul Slobozia, condamnat la pedeapsa cu moartea de NKVD-ul URSS pentru spionaj (categoria I)⁵⁵. Nu au scăpat de persecutări nici membrii familiilor lor. Contra soțiilor acestora au fost por-

⁴⁸ Cașu Igor, *Dușmanul de clasă. Represiuni politice, violență și rezistență în R(A)SS Moldovenească, 1924-1956*, Chișinău, Ed. Cartier, 2015, p. 124-125. Autorul în lucrarea sa face referință la cercetătorii români și autohtoni care au abordat această problemă, precum D. Ivănescu, M. Chelcu, Pavel Moraru, Lilia Crudu, Mihai Tașcă. Acesta din urmă a calculat că, în total, cel puțin 40 de foști membri ai Sfatului Țării au fost arestați de sovietici, majoritatea decedând în scurt timp.

⁴⁹ Carp S., Carp E., Carp T., Ciobanu Gh., *Istoria satului Baiuș în documente. 1911-2011*, Chișinău, 2012, p. 23-24.

⁵⁰ Arhiva Națională a Republicii Moldova (în continuare ANRM), Fond R-3401, Inv. 1, d. 385.

⁵¹ ANRM, Fond R-3401, Inv. 1, d. 387.

⁵² ANRM, Fond R-3401, Inv. 1, d. 386.

⁵³ ANRM, Fond R-3401, Inv. 1, d. 388.

⁵⁴ ANRM, Fond R-3401, Inv. 1, d. 389.

⁵⁵ ANRM, Fond R-3401, Inv. 1, d. 390.

nite dosare penale în baza articolului 54-12 Cod penal al RSS Ucrainene pentru că nu și-au denunțat soții. Din păcate, nu a fost unica lovitură în instituția familiei, sute de familii au fost dezmembrate, deportate fără a mai avea șansa de a se reuni vreodată. Menționăm că procesele-verbale aveau deseori același conținut, schimbându-se doar numele persoanei reținute. Se creia impresia că erau șabloane și se introducea doar numele.

Membrii colectivelor din care făceau parte persoanele reprimite au fost impuși, în cadrul unor adunări și mitinguri, să condamne vehement activitatea lor, stigmatizându-le, după cum li se cerea, cu cele mai periculoase etichetări din punctul de vedere al climatului politico-juridic din URSS: „naționaliști burghezi”, „dușmani ai norodului”, „naționaliști moldoveni”, „agenți ai boierilor români”, „românizatori ai linghii moldovenești”, „dușmani ai puterii sovietice”⁵⁶etc. În urma așa-ziselor procese publice de condamnare persoanele erau deportate în GULAG, aici fiind „reeducate” în spiritul marxism-leninismului. În memoriile sale, disidentul Aleksandr Soljenițan, laureat al Premiului Nobel, singur fiind deținut, descrie starea de lucruri din lagăre ca una dezastruoasă: „Cum nu existau instrucțiuni privind regimul, în anii *concepției juridice revoluționare*, fiecare individ cu apucături despotice putea face cu deținutul ce voia”⁵⁷.

De asemenea, documentele de arhivă scot în evidență metodele criminale prin care se efectua colectivizarea. Zeci de mii de basarabeni erau declarați cu ușurință chiaburi, expropriați și deportați. Conform doctrinei staliniste, lichidarea chiaburimii într-un anumit spațiu geografic avea loc în condiții speciale și anume când „mișcarea colhoznică tindea spre colectivizarea compactă”. De fapt, prin aceste metode se urmărea accelerarea ritmurilor colectivizării și transformării acestui proces într-o acțiune de masă⁵⁸.

Evident, acest spațiu trebuia să fie curățat de „elementele nedorite”, iar „elementele acceptabile” urmau să fie supuse unei spălări de creier. Primii au început să fie condamnați, deportați sau chiar executați, cei din categoria a doua „s-au bucurat” de munci forțate, foamete, cenzură, distrugere a literaturii, a altor valori naționale și de propaganda sovietică realizată în „limba moldovenească” cu grafie chirilică.

În opinia cercetătorului D.C. Grama, „În scopul înrobirii mai ușoare a populației române s-a inventat teoria despre două popoare – român și moldovean, și două limbi distincte – limba română și limba moldovenească. În anii 1924-1940, aceste idei aberante au fost inoculate

⁵⁶ D.C. Grama, *Nelegitimitatea creării așa-numitei Republici Moldovenești Nistrene*. În: *Cohorta*, nr. 1, 2013. p. 36.

⁵⁷ Aleksandr Soljenițan, *Arhipelagul Gulag. Exterminarea prin muncă*, Partea a III-a, București, Ed. UNIVERS, 1997, p. 15.

⁵⁸ ANRM, Fond 2848, Inv. 14, d. 118, f. 1-8.

populației RASSM prin intermediul școlilor, presei, radioului, structurilor partidului comunist, organizațiilor comsomoliste, sindicatelor etc. Etnicii români și limba română erau prezentați populației din stânga Nistrului nu numai ca ceva străin, ci și ca inamici, dușmani ai limbii și culturii moldovenilor.

Majoritatea adepților și promotorilor alfabetului latin în RASSM, care doreau sincer prosperarea graiului matern, au fost etichetați drept «naționaliști moldoveni», arestați și condamnați în anii 1936-1939 la diverse pedepse pentru comiterea așa-numitei crime de «românizare a limbii moldovenești» prin introducerea cuvintelor «românești franțuzite, neînțelese pentru truditarii moldoveni»⁵⁹.

În Basarabia a demarat și procesul de ștergere a trecutului. Pentru a facilita opera de aderare a basarabenilor la ideologia comunistă, în teritoriul ocupat s-a recurs și la „înlăturarea din conștiința oamenilor a prejudecăților religioase”. Acest lucru se înfăptuia nu numai prin educația ateistă în rândul populației, ci și prin aplicarea largă a violenței. Se închid bisericile, sunt prigoniți credincioșii, interzise obiceiurile și tradițiile vechi ca fiind contaminate de spiritul religios. În consecință, în anii 1940-1941, în Basarabia, 13 biserici au fost distruse, 27 transformate în cluburi, depozite, săli de gimnastică etc., iar 48 de preoți au fost uciși sau deportați⁶⁰. În unele localități chiar și cimitirele au fost distruse și nivelate cu buldozerul, pe locul lor fiind înălțate monumente ale ideologiei comuniste și edificii publice. Drept exemplu ne servește Cimitirul Central de pe strada Armenească, o parte a sa fiind destinată construcției cinematografului „40 de ani ai UTCL” (actualmente „Gaudeamus”) și Cimitirul de Onoare din Chișinău pe locul căruia în anul 1961 a fost construită Clinica de Ftiziatrie și Pulmonologie. Și astăzi o formă de profanare este cea a mormintelor. Invocând normele Regulamentului funcționării cimitirelor din orașul Chișinău⁶¹, unii indivizi sau agenții funerare își permit să deschidă mormintele sau să exhumeze ilegal osemintele pentru a le înhuma în gropi comune, iar gropile sunt rearendate. Sunt cazuri când rudele răposatului plecate peste hotare, revenind peste 10 ani în țară, nu au mai găsit mormintele decedaților în unele cimitire din municipiul Chișinău.

Revenind la problema deportărilor, menționăm că deportații erau încadrați în categoriile „membri ai organizațiilor contrarevoluționare și elemente antisovietice”, „evadați din URSS”, „repatriați din România”

⁵⁹ D.C. Grama, *Nelegitimitatea creării așa-numitei Republici Moldovenești Nistrene*. În: *Cohorta*, nr. 1, 2013. p. 35-36.

⁶⁰ Gribincea M., *Basarabia în primii ani de ocupație sovietică 1944-1950*, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1995, p. 35.

⁶¹ *Regulamentul funcționării cimitirelor din orașul Chișinău*, aprobat prin Decizia Consiliului municipal Chișinău nr. 4/11 din 15 aprilie 2010.

și persoane care „solicitaseră să fie repatriate în România”⁶². Ei au fost trimiși în gulagurile din republicile Kazahstan și Komi, în Altai, Kirov, Krasnoiarsk, Novosibirsk și Omsk⁶³. Astfel, persecuțiile îndreptate inițial împotriva cuziștilor, țărăniștilor, liberalilor și a altor reprezentanți ai mișcărilor politice au fost reorientate împotriva populației în general⁶⁴.

Au fost perioade când era imposibil să te împotrivești politicii totalitare. Oamenii își ascundeau opiniile sub o mască de nepătruns pentru ca nu cumva să li se citească în ochi disprețul față de noua putere. Omul se obișnuia să-și supravegheze nu numai gesturile, ci și gândurile pentru a nu fi denunțat de vecini, copii, funcționari, care îl puteau prezenta autorităților drept „dușman al poporului”. Dacă erai reținut, în scurt timp uitai de curaj, astfel încât până și intelectualii deveneau paranoici. Mergând spre casă, omul privea în părți și în urmă de frică să nu fie arestat. Cine îndrăznea să vorbească în fața demnitarilor exprimându-și dezacordul cu politica guvernării era urmărit de o puzderie de spioni. Ei pătrundeau în birouri, la domiciliu unde studiau cu minuțiozitate toate hârtiile și lucrurile care puteau servi la fabricarea unui dosar penal. Se crease o întreagă armată invizibilă a cărei misiune consta în lichidarea persoanelor neconvenabile. Dintre acestea făceau parte savanți inofensivi, oameni pașnici care erau declarați chiaburi, averile lor fiind urgent confiscate. Odată arestați, unii erau lăsați să moară încet, alții executați în regim de urgență, a treia categorie erau supuși torturii, smulgându-le dinții de aur și mutilându-i până la nerecunoaștere. Torționarii erau niște monștri ce se identificau cu fanaticii noului regim (comuniștii de azi), practicând un masacru permanent. Ei terorizau populația în baza denunțurilor false. Unele victime, neavând puteri să reziste, se autodenunțau, înnebunite de groază, recunoscând tot ce li se imputa pentru a evita tortura. Închisorile erau mereu pline. Aici condițiile erau mizerabile, lipsa aerului curat și lumina, celulele fiind suprapopulate cu oameni bolnavi. Aceste închisori înăbușeau țipetele deținuților, iar călăii îi torturau nepăsători pe cei nevinovați. Gâzii aplicau instrumente de tortură modernizate de noua generație de călăi care zdrobeau oasele aducând victimele în stare de agonie. Acestea din urmă mărturiseau imediat faptele care li se încredințau. Multe victime nu au fost reabilite nici până în prezent, deoarece unele dosare au fost foarte bine falsificate. Cei care au supraviețuit și-au pierdut sănătatea murind înainte de vreme. După ce supraîndeplineau planul, omorând oameni nevinovați, pentru a-și demonstra devotamentul față de regimul totalitar criminal, călăii nu se opreau aici, ci, culmea, se dedau la profanarea osemintelor lor.

⁶² Larry L. Watts, *Ferește-mă, Doamne, de prieteni*, București, Ed. RAO, 2012, p. 65.

⁶³ СССР-Германия. Документы и материалы о советско-германских отношениях с апреля по октябрь 1939, часть I, Вильнюс, 1989, с. 58.

⁶⁴ Carp S., Carp E., Carp T., Ciobanu Gh., *op. cit.*, p. 302-303.

Toate aceste acțiuni erau instrumentate cu brutalitate de adepții regimului totalitar, care nutreau o ură ascunsă față de populația băștinașă. Iosif Mordoveț, ministrul NKGB-ului moldovenesc, recunoștea că, deși s-a implicat total în anihilarea gupărilor „naționaliste” și „antisovietice”, soluționarea acestei probleme acute nu s-a reușit, calificând acest fapt drept cel mai mare insucces al carierei sale⁶⁵. Această mărturisire a devenit obiectivul prioritar al urmașilor săi care nu au prețuit să condamne, să despartă familii, să șteargă genealogii întregi de pe fața pământului. Unica diferență era că ei au schimbat tactica, ascunzându-și intențiile invocând lupta cu corupția și cu abuzurile care de fapt au dus la suprimarea din viața social-politică a unor figuri proeminente ce și-ar fi putut aduce contribuția la prosperarea societății. Astăzi când au mai rămas martori ai acelor oribile scene trebuie să depunem efortul ca societatea să cunoască adevărul istoric și să nu permitem ca viitorul nostru să fie decis de cei din trecut.

E foarte greu pentru generația de azi să-și imagineze starea de lucruri de atunci, deoarece și astăzi cei din vechea gardă comunistă încearcă, prin lichelele aservite, să falsifice adevărul istoric.

În mod tradițional, cu ocazia sărbătorilor sovietice, erau demascați „dușmanii poporului”, așa-zii diversioniști și spioni, precum și anunțate amnistii pentru cei care au aderat la „valorile” ideologiei comuniste.

Unul dintre cei față de care a fost aplicat acest aparat represiv a fost și colonelul Simion Gurschi, născut la Durlești, printre multiplele decorații ale căruia figurând și ordinul „Sf. Gheorghe” de gradul patru, pe care l-a primit luptând în armata rusă la 24 aprilie 1915. După 1917 el a rămas în Basarabia, iar la 9 iulie 1940 acestui erou i s-a deschis dosar penal de către organele sovietice de securitate. În arhiva MSN se păstrează informații și procese-verbale ale interogatoriilor lui Simion Gurschi⁶⁶. I-au fost incriminate art. 54-4 al CP RSS Ucrainene – articol politic creat pentru „dușmanii poporului”. Simion Gurschi a fost învinuit de participare la organizația „Nicolaevskoe kavaleriiskoe obiedinenie”, care a fost recunoscută contrarevoluționară și albgardistă (în realitate era o organizație a veteranilor de război). A fost executat la 26 decembrie 1940. Este foarte semnificativ faptul că ofițerii de elită, care cunoșteau arta militară și care nu și-au trădat jurământul, continuau să fie executați chiar și după două decenii de la răsturnarea de guvern din 1917 – guvernarea sovietică avea frică de acești ofițeri.

⁶⁵ Moraru P., *Urmașii lui Felix Dzerjinski: Organele securității statului în Republica Sovietică Socialistă Moldovenească. 1940-1991*, București, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 2008, p. 106, citat din Botnaru T., Ganenco A., *Istoria Serviciilor Secrete [Breviar]*, p. 89-92.

⁶⁶ Soarta lui Simion Gurschi este descrisă de Iurie Colesnic în lucrarea *Chișinăul din inima noastră*, Chișinău, 2013, p. 382-397.

„Marea Teroare” nu a trecut cu vederea nici clerul ortodox. Bogata experiență acumulată de NKVD în RASS Moldovenească și URSS s-a utilizat pe larg în Basarabia după anexarea acesteia. Un exemplu este preotul Alexandru Baltaga, căruia deja la 31 august 1940, la o lună de la ocuparea sovietică, i se aduce învinuirea : „În anul 1918 a avut o atitudine dușmănoasă față de Rusia Sovietică, a fost membru [deputat] activ al Sfatului Țării, votând pentru dezlipirea Basarabiei de la Rusia Sovietică și alipirea la România”. În consecință, preotului Al. Baltaga i se aduc un șir de învinuiri: „acordarea de ajutor «aripei reacționare a burjuaziei mondiale» (art.54, pct.4); lupta activă împotriva clasei muncitoare și revoluționare (art.54, pct.13) și sabotaj contrarevoluționar (art.54, pct.14 Cod penal al RSS Ucrainene). După un an de chinuri în închisorile NKVD-ului, la 7 august 1941, „patriarhul preoților basarabeni”, după cum îl considera Gala Galaction, se stinge din viață, iar clasarea dosarului său se făcea abia la 29 septembrie 1942.

Una dintre miile de victime ale acestui regim de teroare a fost și Petre V. Ștefănuță, savant, folclorist și profund cunoscător al tradițiilor populare, îndrăgostit până la sacrificiu de ocupația sa de culegător de datini, poezii populare și cântece. În toamna anului 1940 (imediat după anexarea Basarabiei de către URSS), a fost arestat de NKVD și supus unor interogatorii îndelungate și grele. Petre V. Ștefănuță a fost acuzat de faptul că a fost ofițer al armatei române; a fost învinuit, împreună cu alți militanți pentru puritatea limbii și culturii populare, și pentru poziția sa categorică împotriva teoriei moldovenisteși a introducerii alfabetului rus în Basarabia; de participare la organizații antisovietice, întruniri subversive; a fost acuzat de „românofilie”, „fascism” și „antisovietism”. A fost torturat cu cruzime și pregătit pentru ca la judecată să spună ceea ce așteptau de la el organele judiciare ale securității. Sunt ridicole probele și mărturiile prezentate. Și mai ridicolă este limba în care au fost alcătuite actele de învinuire comparată cu limba populară a poeziilor și cântecelor culese de Petre V. Ștefănuță.

Pe baza acestor acuzații a fost condamnat la moarte, fiindu-i schimbată sentința în detenție în GULAG. Totuși aceasta nu l-a salvat. Fiind internat într-un lagăr din RASS Tatară, Petre V. Ștefănuță a decedat la 12 iulie 1942. Petre V. Ștefănuță a fost reabilitat în anul 1989, însă operele sale nu au fost publicate în perioada sovietică.

Un alt exemplu elocvent în acest sens este soarta familiei lui Ion Chișcuța⁶⁷. Soldat al armatei române, el a fost luat prizonier în 1944, eliberat din lagărul de prizonieri în 1946, ca mai apoi, în 1949, să fie deportat împreună cu membrii familiei sale în orașul Kurgan. Au fost

⁶⁷ Fondul de arhivă nr. 710992 a MAI al RM. Cartela de evidență a prizonierului din lagărul nr. 198.

transportați în vagoane supraîncărcate timp de 12 zile, hrăniți cu pește sărat, iar apă practic nu li se dădea. Cei decedați erau aruncați din tren în timpul mersului⁶⁸.

Teroarea în masă a rămas o componentă principală a politicii statului sovietic, chiar și după moartea lui Stalin. Un exemplu descris de Mihai Tașcă în articolul „Revolte la moartea lui Stalin” este cazul lui Grigore Carp, născut în 1892 în familia lui Ion și Elena Carp din Cetireni, plasa Ungheni, județul Bălți, care la 6 mai 1953 a fost judecat și condamnat după moartea lui Stalin, în baza art. 54/10 Cod penal al RSS Ucrainei „Agitație sau propagandă contrarevoluționară”, la zece ani de corecție prin muncă, fiind decăzut, ulterior, din drepturile politice pe cinci ani. Este eliberat din Gulag în 1956 pe motiv de invaliditate. A fost reabilitat la 27 iunie 2005⁶⁹. Este absolut regretabil faptul că aceste persoane au fost reabilite doar post-mortem sau nu au fost reabilite nici până în prezent. Se pare că o astfel de apreciere a reprezentanților acestui neam a devenit o tradiție în sec. XX. În acest context, este de datoria noastră să ținem cont de acest fapt și să depunem toate eforturile pentru a nu le admite în viitor. Totodată, este la fel de regretabil și faptul că cei care i-au persecutat pe acești oameni nu au o conotație negativă în conștiința poporului nostru.

Așadar, deportările din RSSM, ca instrument al politicii de deznaționalizare instituit de regimul totalitar stalinist, a avut drept scop depopularea Basarabiei și în consecință aceste represiuni au avut un caracter puternic discriminatoriu îndreptat împotriva românilor de la est de Prut care au fost catalogați drept „elemente antisovietice”. Ca urmare a acestor „strămutări forțate”, noul regim a „înlocuit” populația băștinașă cu reprezentanți ai altor etnii din marele Imperiu Sovietic, predominând elementul slav. Această „înlocuire” a fost realizată sub pretextul lipsei personalului calificat autohton în diferite domenii. Totodată, erau aduse și persoane din stânga Nistrului, din așa-zisa RASS Moldovenească, unde deja se formase o pleiadă de „specialiști” în diferite domenii, inclusiv în cultura „proletară moldovenească”. Aceștia urmau să substituie intelectualitatea națională distrusă de represiuni. Ei și urmașii lor, datorită faptului că după destrămarea URSS-ului li s-a acordat fără nici un discernământ cetățenia Republicii Moldova, determină până astăzi situația social-politică, economică, demografică din republică, creând, în plus, separatismul transnistrean.

În calitate de mecanism de influență social-politică a fost utilizată și provocarea artificială a foametei. Această calamitate socială acutiza con-

⁶⁸ Varta I., Carp S., *Prizonieri de război: Istorie în documente. (Lagărele din RSSM)*, vol. I. Chișinău, 2014, p. 21-22.

⁶⁹ Mihai Tașcă, *Revolte la moartea lui Stalin* // http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/revolte-moartea-lui-stalin.

flictele interpersonale și reorienta masele populare împotriva intelectualilor, gospodarilor, apărătorilor valorilor naționale, astfel mascându-se adevărații autori ai acestui fenomen. O soartă asemănătoare în perioada guvernării comuniste au avut-o și mulți alți fii ai neamului nostru, soarta multora dintre ei nefiind încă elucidată. Istoria acestor descendenți din Moldova reprezintă tragedia celor care i-au crezut pe comuniști, celor care au „obosit” și au devenit supuși.

Discriminările continuă pe durata întregii perioade sovietice, ajungând până la absurditate. Biata populație băștinașă schilodită fizic și moral de război, de foamete, deportări și represiuni a fost nevoită nu doar să-și refacă micile gospodării ce le-au mai rămas, dar și să participe la reconstruirea URSS-ului; să facă donații în „Fondul Păcii” care, în fapt, era unul de militarizare, participând și la alte donații impuse de „eliberatori”⁷⁰.

În școli, elevii care își permiteau să critice sau să facă glume pe seama regimului sovietic erau exmatriculați, aplicându-li-se eticheta de bolnavi mintal, unii dintre aceștia fiind internați în spitale de psihiatrie. Închisoarea și spitalele de psihiatrie au devenit instrumente de influență socială. Menționăm că cei lipsiți de libertate nu erau protejați juridic, fiind încarcerați în locurile de detenție.

Centre eficiente de formare a adeptilor sistemului totalitar au devenit orfelinatele și școlile suvoroviste. Chiar și în școala medie de cultură generală era promovată ideologia comunistă, prin intermediul organizațiilor de octombrei, pionieri și comsomoliști. Și în instituțiile de învățământ superior avea loc spălarea creierelor prin intermediul unor materii precum comunismul științific, ateismul, materialismul istoric și materialismul dialectic etc. care aveau drept scop să formeze specialiști fideli regimului totalitar. În această ordine de idei, putem enumera și școlile de miliție (majoritatea dintre ele purtau numele călăului bolșevic F. Dzerjinski) care pregăteau specialiști pentru lupta împotriva banditismului și criminalității, dar în realitate, într-o anumită perioadă, erau folosiți ca instrumente de fabricare a dosarelor la comandă, pentru înălțurarea oponentilor politici, participarea la deportarea masivă a populației, distrugerea bisericilor etc. Normele discriminatorii au avut un singur scop, acela de a dezbină, manipula și controla masele populare de către autoritățile bolșevico-comuniste.

În anii '80 ai sec. XX, recurgând la ideea luptei cu corupția, au fost pe nedrept pedepsiți oameni de vază. În realitate, nomenclatura de partid, transformată în scurt timp neoficial într-o nouă clasă – așa-numita burghezie roșie –, ce se bucura de toate facilitățile, realiza în continuare programe de distrugere a valorilor naționale. Pe de o parte, conducerea

⁷⁰ Carp S., Chirița Gh., Carp T., Gîrbu E., *op. cit.*, p. 98.

RSS Moldovenești în frunte cu al doilea secretar al CC al PC Victor Smirnov a început procesul de fabricare a dosarelor penale la comandă, pe de altă parte, în RSSM a luat amploare procesul de negare și defăimare a lucrărilor și a personalităților notorii. În locul lor au fost numiți noi „savanți” care au știut să se adapteze la noile cerințe impuse de autorități⁷¹, lucrările lor fiind obligatorii pentru instituțiile de învățământ. Un exemplu este lucrarea „Din «Obiceiul pământului» al Moldovei feudale (sec. XVIII-prima jumătate a sec. XIX)”, autor A. Galben, în care acesta denigrează opera adevăraților savanți precum Leon Boga, Leon Casso, Nicolae Iorga etc. Tragic este faptul că activitatea acestor savanți nu se limita doar la RSSM, ei participau la congresele istoricilor din România, unde impuneau, cu sprijinul Kremlinului, denaturarea adevăratei istorii. Și astăzi pot fi găsite unele articole controversate în seriile de „Cercetări istorice” apărute în acea perioadă în România. Savanții cu verticalitate care nu acceptau acest joc erau urmăriți de serviciile secrete (vezi lucrarea lui Ioan Opriș, „Istoricii și securitatea”, Editura Enciclopedică, 2004).

Deseori, lansând campanii de luptă cu corupția, se marginalizau unele persoane inconvenabile regimului. Este un exemplu, în acest plan, istoria lui G.I. Cozub și R. Lomtadze⁷², cărora li s-au fabricat dosare penale. Împotriva lui R. Lomtadze au fost înaintate 105 capete de acuzare. Numărul mare al acestora se explica prin dorința de a-l învinui cu orice preț de comiterea cel puțin a unei infracțiuni. Instanța de judecată din RSS Moldovenească a lăsat doar 5, printre care și portul ilegal al armei albe, care i-a fost dăruită împreună cu costumul național georgian. În lista judecătorilor care au examinat cazul Lomtadze la Curtea Supremă de Justiție a fost și A. Barbăneagră⁷³. Apropo, unii judecători și până astăzi lucrează în sistemul judiciar al R. Moldova, fiind avansați în funcții. Judecătoria Supremă a URSS a anulat majoritatea acestor acuzații, inclusiv portul ilegal al armei, astfel învinuirile rămase au acoperit cei doi ani pe care R. Lomtadze deja i-a executat. G.I. Cozub⁷⁴, un distins specialist în domeniul vinificației, laureat al Premiului de Stat al RSSM, doctor în științe tehnice, a fost condamnat la 10 ani, pentru ca, ulterior, acuzațiile aduse să-i fie anulate.

Sociologul Iu. Jbanova își amintește că pentru persecutarea lui R. Lomtadze a fost folosită toată presa din acea perioadă, la ea participând

⁷¹ Galben A.I., *Din „Obiceiul pământului” al Moldovei feudale (sec. XVIII - prima jumătate a sec. XIX)*, Chișinău, Ed. Știința, 1986, p. 10-11.

⁷² R. Lomtadze, doctor în economie, conducător al mai multor întreprinderi, s-a remarcat prin faptul că a construit cartiere de locuit pentru cetățeni în satele Peresecina și Cojușna, utilizând proiecte de arhitectură cu promovarea stilului național.

⁷³ Dosarul nr. 2-9/87, cazul R. Lomtadze.

⁷⁴ Vezi: Ecaterina Țarălungă, *Enciclopedia identității românești. Personalități*, București, R.A. „Monitorul Oficial”, 2011, p. 226.

personal al doilea secretar al CC al PC din RSSM, V.I. Smirnov⁷⁵. Istoricul Ion Țurcanu menționează: „Atacurile sale, chiar și în plină restructurare gorbaciovistă, la adresa intelectualității moldovenești erau concepute și proferate în cel mai curat stil jdanovist. Profesorii universitari, oamenii de știință, artiștii, scriitorii, jurnaliștii care se încadraseră – de altfel destul de timid – în acțiunile de liberalizare a societății sovietice, inițiate de Gorbaciov, erau etichetați de el ca dușmani ai poporului, numiți «fecio-rași de chiaburi», și amenințați cu închisoarea”⁷⁶.

Această perioadă se caracterizează și prin îndeplinirea fără cârtire a tuturor directivelor conducerii de vârf a partidului comunist. În acest fel, după anul 1988 fanaticii sistemului totalitar pun în practică orice indicații fără a le evalua nici din punct de vedere moral, nici din punct de vedere juridic. Ele se execută cu un zel deosebit, similar celui din perioada stalinistă. Drept exemplu ne servește nimicirea masivă a viței-de-vie, chiar și a soiurilor de masă, în cadrul campaniei antialcoolice declanșate de conducerea URSS.

La începutul anilor 1990 declarația lui M. Gorbaciov precum că „ceea ce nu este interzis se permite” a fost un semnal tacit pentru nomenclatura veche bolșevică și cei afiliați ei, uitând de ideologie, doctrină și morală. Nomenclatura a dezlănțuit un val de privatizare frauduloasă a tot ceea ce a fost colectivizat anterior. În perioada democratizării gorbacioviste apăreau diferite instituții bancare fantomă, piramide financiare care au ruinat populația. Tot în această perioadă apar diferiți extrasenși de genul Kașpirovski și Alan Ciumak, care au avut drept scop manipularea și zombarea populației pentru a distra atenția de la problemele stringente cu care se confrunta țara. Tot ei foloseau diferite metode ne-tradiționale precum hipnoza, operații fără anestezie, ceea ce în realitate erau niște teorii absurde, o formă a escrocheriilor care s-au soldat cu pierderi umane și deposedări de bunuri având același sprijin politic care nu era altceva decât o formă a criminalității. Astăzi sindromul „Kașpirovski” este folosit pe larg de televiziunile ruse și proruse din țară care încearcă să creeze iluzii populației că salvarea va veni doar de la Răsărit, încurajând separatismul și dezbinând societatea noastră. Apar diferite reclame, spoturi publicitare care ademeneau camuflat populația în plasa organizațiilor criminale. În consecință, și astăzi foarte mulți reprezentanți ai societății noastre consideră că ei sunt o parte „a uniunii create de Marea Rusie”.

Cei care în anii 1980 au condamnat pe nedrept unele personalități notorii dețin și astăzi funcții înalte în statul nostru. Faptul reabilitării nu

⁷⁵ Жбанова Ю., Наручники для правительства. În: Молдавия литературная, №12, 1989, с. 21.

⁷⁶ Țurcanu I., *Istoria contemporană ilustrată a românilor*, Brăila, Ed. Istros, 2010, p. 505-506.

îi scuză în nici un caz pe acești trădători ai intereselor propriului neam. Nu putem exclude nici posibilitatea continuării activității dușmănoase împotriva Republicii Moldova în calitatea unora de „foști” agenți ai KGB-ului sovietic. Este și cazul actualului președinte al Republicii Moldova Nicolae Timofti, care în calitatea sa de judecător în anul 1987 l-a condamnat pe disidentul Gheorghe David la tratament psihiatric forțat. Judecătorul Timofti l-a băgat fără nici un motiv în secția KGB-ului din clinica psihiatrică Costiujeni, fiind apoi transferat în clinica psihiatrică a KGB-ului de pe lângă închisoarea din Dnepropetrovsk, Ucraina, unde i s-au administrat forțat substanțe psihotrope ca să ajungă nebun⁷⁷.

Chiar și în perioada agoniei sistemului sovietic adevărații luptători basarabeni, care s-au jertfit pentru dezrobirea Basarabiei, au fost întemnițați în pușcării sau în clinici de psihiatrie, fiind nimiciți cu substanțe psihotrope, iar pseudocelebritățile erau infiltrate în noile structuri sociale și politice, inclusiv în cele democratice pentru a prelua controlul acestora, „celebrități” alese cu grijă dintre reprezentanții fideli ai nomenclurii comuniste. Printre aceștia au fost și agenți ai KGB-ului care au revenit la baștină în baza unor legende opertive pregătite de serviciile secrete, până în prezent ei sunt partizani ai totalitarismului. Activând în diferite structuri statale, ei blochează evoluția societății noastre și parcursul european al R. Moldova, își doresc cu orice preț să mențină republica în sfera de influență a Rusiei. Lansarea neformalilor și a liderilor mișcărilor de eliberare națională în anii 1985-1989, de asemenea, era controlată de structurile KGB.

Metoda este una analogică cu cea utilizată în anul 1917, când lui V.I. Lenin și L.D. Troțki li s-a creat în mod artificial imaginea de oameni celebri, de oameni măreți, de lideri. Astăzi „personalități” similare acestora ne conduc spre un alt „viitor luminos”. Încurajând valul de criminalitate și folosind noile mecanisme de control social, ei au acaparat bunurile și principalele mijloace de producție în Republica Moldova. A apărut o nouă pătură de afaceriști, inclusiv din rândurile reprezentanților crimei organizate, care își legalizează capitalurile și, în această bază, finanțează curentele politice contemporane. Prin intermediul lor este blocată activitatea mișcărilor care promovează valorile naționale. Moldovenii ajung iarăși să fie discriminați în propria lor Patrie de noua nomenclatură, noua burghezie, așa-numita oligarhie. Fenomenul respectiv își are originea în șovinismul rus cu nuanțe de bolșevism, care astăzi este promovat în structurile de conducere și favorizează activitatea discrimi-

⁷⁷ Vezi: Vasilcău Traian, *Timofti, un criminal sovietic kgb-ist??? sau pe cine ați ales voi președinte al R. Moldova??? <https://traianvasilcau.wordpress.com/2013/04/16/timofti-un-criminal-sovietic-kgb-ist-sau-pe-cine-ati-ales-voi-presedinte-al-r-moldovapenultim-material/>; Președintele Nicolae Timofti a recunoscut implicarea sa în cazul disidentului Gheorghe David // www.europalibera.org/content/article/24956234.html.*

natorie. Astfel, constatăm și astăzi dosare penale fabricate la comandă împotriva reprezentanților mișcărilor naționale. Schimbări esențiale în acest plan nu s-au produs: cei „vechi” au devenit „noi” și continuă să împiedice progresul poporului nostru. În perioada comunistă existau secții specializate în deservirea nomenclaturii. Și în ziua de azi vechea-noua nomenclatură preferă să fie servită în saloane sau sectoare VIP.

Și în prezent la fabricarea dosarelor pentru înlăturarea persoanelor neconvenabile sau lichidarea unor instituții care promovează și apără valorile naționale sunt utilizate procedee de control ca pe timpul perioadei totalitare, spre exemplu monitorizarea mass-media, verificarea corespondenței personale, accesul ilicit la date cu caracter personal, implicarea organelor de control docile acestora, printre care și Curtea de Conturi, care de fapt împiedică transformarea societății în una democratică. Sub pretextul luptei cu corupția, noua burghezie încearcă să se răfuiască cu adversarii săi. Acest lucru este camuflat sub paravanul protecției secretului de stat. Culmea cinismului este că cei cu pașaport rusesc îi declară dușmani ai poporului pe cei cu pașaport românesc.

Campaniile antiromânești nu au încetat niciodată. La comanda Rusiei, prin intermediul presei și al persoanelor docile de aici au fost fabricate articole de denigrare a celor care promovau ideile și valorile naționale. Spre exemplu, unele agenții mass-media, până la producerea evenimentelor din 7 aprilie 2009, vehiculau ideea precum că absolvenții Academiei de Poliție „Alexandru Ioan Cuza” sunt agenți ai SRI-ului. După evenimentul sus-menționat autoritățile comuniste de atunci au pretins că revolta în masă a tinerilor nu a fost altceva decât o tentativă de lovitură de stat organizată de serviciile secrete românești. În urma acestor insinuări, guvernarea Voronin a introdus regimul de vize pentru cetățenii români, urmărind scopul de a semăna discordie între cele două state românești.

Astăzi însă trebuie să ne debarasăm de această mentalitate care bazează calea spre o societate democratică, să susținem apariția curentelor care promovează valorile general umane și naționale, inclusiv activitatea organizațiilor internaționale în această direcție. Constatăm și faptul că țările care au adoptat o lege a lustrației au depășit mai ușor aceste dificultăți, inclusiv din organele statale au fost eliminați mulți agenți și susținători ai totalitarismului. Din păcate, constatăm că mulți agenți își continuă activitatea în structurile de stat din Republica Moldova. Nu putem neglija faptul că străinii aduși în locul populației băștinașe nimicite astăzi sunt cetățeni ai Republicii Moldova, chiar și cei care au participat la acest genocid. Culmea absurdității o constituie faptul că ordinul „Steaua Roșie” și alte distincții sovietice cu care mulți dintre ocupanți au fost decorați pentru „merite deosebite” în lupta cu așa-zisul banditism,

care în realitate au fost niște acțiuni represive față de populația băștinașă, astăzi sunt echivalate cu Ordinul Republicii, ordinul „Ștefan cel Mare” având aceleași înlesniri, primind un adaos la pensie în valoare de 500 lei, iar reprezentanții ministerelor de forță care s-au sacrificat pentru țară și sunt cavaleri ai ordenelor și medaliilor primesc 50 și respectiv 25 de lei. Această discriminare a fost legiferată prin Hotărârea Parlamentului nr. 533-XIII din 13 iulie 1995 și prin Hotărârea Guvernului nr. 1413 din 27 noiembrie 2003 „Cu privire la alocațiile nominale de stat pentru merite deosebite față de stat”. Prin aceste acte statul acordă privilegiile persoanelor care au deportat în Siberia, au persecutat și au reprimat populația băștinașă. Ciudat lucru, în perioada totalitară, acele persoane care nu au predat distincțiile românești, printre care „Steaua României”, crucea și medalia „Serviciu Credincios”, medalia „Răsplata muncii pentru învățământ”, ordinul „Meritul Cultural”, medalia „Bărbăție și Credință” etc., potrivit legilor emise de guvernarea comunistă, au avut de suferit din cauza anchetelor, confiscărilor, arestărilor și condamnărilor.

Cu referire la segmentul transnistrean, nu putem trece cu vederea faptul că pe acest teritoriu continuă să se aplice actele juridice discriminatorii – atât cele rămase în vigoare încă din perioada sovietică, cât și cele noi adoptate de guvernarea ilegală din regiune. Atitudinea discriminatorie față de populația din stânga Nistrului se resimte în toate domeniile: social-politic, economic, educațional etc. Interzicerea literaturii românești, sfidarea și marginalizarea liceelor românești sunt numai câteva dintre acțiunile discriminatorii ale așa-ziselor autorități nistrene.

Într-o societate în care domină regimul totalitar soarta poporului este hotărâtă de o castă de dictatori și nu de buchia legii, fapt demonstrat la toate nivelurile de conducere din fosta URSS. Și astăzi același model de guvernare este preluat de clasa politică din R. Moldova, în mare parte moștenitoare a vechii nomenclaturi comuniste. Însă într-o societate democratică legea este mecanismul care garantează securitatea persoanelor, bunăstarea și echilibrul, drepturile și libertățile oamenilor. Doar respectarea legii poate stimula adevărata schimbare spre bine. În altă ordine de idei, discriminarea continuă sub o altă formă – cea a serviciilor comunale a căror plată depășește cu mult cuantumul salariilor și pensiilor majorității populației. În acest caz, elementul politic tolerează și încurajează tendința întreprinderilor municipale sau cu capital de stat de a majora tarifele pentru serviciile comunale. Spre exemplu, perceperea unor taxe de către „Termocom” de la cetățenii debransați de la rețeaua termică centralizată este reglementată prin lege. „Apă-Canal” percepe taxe pentru scurgerile generate de avarii. Întreprinderile „Moldova-Gaz” și „Gas Natural Fenosa”, deținând monopolul, blochează intenționat orice proiect privind energia alternativă. Aici putem aminti și companiile

protejate de autorități care comercializează medicamente contrafăcute, metale prețioase care în realitate sunt niște aliaje din metale simple. Pe piața internă din republică sunt protejate drepturile monopolistilor și nu cele ale cetățeanului. Unele dintre aceste companii au cedat în mod intenționat pachetul majoritar de acțiuni către Federația Rusă, ceea ce îi permite acesteia din urmă să ne șantajeze oricând și cu orice ocazie. O discriminare strigătoare la cer este impunerea datoriilor la gazele naturale, consumate de Transnistria, celor din partea dreaptă a Nistrului, prin decizii dubioase ale unor instanțe judecătorești din Rusia.

Adoptând legi contradictorii, autoritățile au creat facilități unor clanuri și unor demnitari de stat, constând în importul diferitor tipuri de produse, un exemplu în acest sens fiind automobilele fără plata taxelor de devamare. Prin aceste acțiuni, bugetul statului a fost prejudiciat cu sume considerabile de bani. De asemenea, în vizorul nostru apare problema loturilor de pământ unde mafia terenurilor, în cârdășie cu politicienii, încearcă prin diferite metode să acapareze loturi de pământ, înstrăinându-le de la posesorii legali, invocând termenul „consolidare a terenurilor”. Schemele frauduloase de schimbare a destinației terenurilor și micșorarea artificială a prețurilor de vânzare duc la pierderi mari de bani, prejudiciind bugetul local și cel de stat.

Majoritatea normelor juridice contemporane își au izvorul în dreptul sovietic. Până nu vom elimina toate prevederile discriminatorii moștenite, precum și persoanele care le promovează, nu putem afirma că se va construi un stat de drept independent. Revizuirea permanentă a legislației pentru identificarea și înlăturarea acestor lacune constituie sarcina primordială a instituțiilor de stat din Republica Moldova. În încercarea de a perfecționa cadrul legal, de a reforma justiția trebuie să ținem cont de criminalii care au reușit să facă o strânsă legătură între sfera politicului și organizațiile criminale. Anume această legătură afectează drepturile politice ale cetățenilor și domeniile politic, social-economic, subminând astfel nu numai securitatea unei țări, ci și a unor întregi regiuni geopolitice.

Interesul Rusiei față de Basarabia este dictat de tendințe de ordin strategic și militar, fapt ce explică numeroasele probleme de ordin geopolitic cu care se confruntă Republica Moldova, inclusiv astăzi, când pe teritoriul său continuă să staționeze forțele militare ruse de ocupație. Imixtiunea Rusiei în treburile Republicii Moldova nu este o noutate. În anumite perioade am avut guverne „comandate” direct de la Moscova. Ni s-a impus într-un mod obraznic statutul de țară neutră, statut de care nu ne putem debarasa nicidecum.

„Specificul rusesc”, după cum menționează Oleg Serebrian în lucrarea „Rusia la răspântie. Geoistorie, geocultură, geopolitică”, nu e nici

lesne de înțeles, nici măcar ușor de definit⁷⁸. Un lucru este cert, acela că rușii niciodată nu-și respectă angajamentele luate sau promisiunile făcute. Ei încalcă în mod grosolan orice acord semnat. Drept exemplu ne servește „înțelegerea de evacuare a armatei și administrației române” de pe teritoriul Basarabiei și Bucovinei de Nord în 1940. În opinia cercetătorului român Manuel Stănescu, evacuarea trebuia făcută potrivit documentului semnat de către comisia mixtă româno-sovietică în decursul a 7-8 zile, ceea ce era insuficient. Partea română ceruse prelungirea termenului fixat, însă sovieticii au respins cererea, înaintând pe teritoriile cedate, sfidând și amenințând populația civilă și militarii români⁷⁹. Așa a fost în 1940, același lucru s-a întâmplat în 1944 când trupele române s-au aliat sovieticilor contra Germaniei naziste. Mulți ostași, subofițeri și ofițeri români au fost împușcați sau au fost făcuți prizonieri. Mai târziu, în 1992, în timpul războiului de pe Nistru esența politicii Rusiei s-a manifestat iarăși prin încălcarea acordurilor de încetare a focului. Același lucru se întâmplă astăzi în regiunile separatiste din estul Ucrainei. Încă în anul 1999 la Summitul de la Istanbul Rusia s-a angajat să-și retragă armamentul și efectivul Armatei a 14-a de pe teritoriul Republicii Moldova până în 2003. Însă Federația Rusă, în timp ce îndeplinea alte obligații, a negat în mod constant, începând cu anul 2002, că și-ar fi luat vreodată un angajament clar să-și retragă trupele din R. Moldova. În modul cel mai impertinent, Rusia nu respectă deciziile CEDO în care este învinuită de încălcarea prevederilor legale și obligată să achite despăgubiri. Un exemplu în acest sens este condamnarea de Curtea Europeană a Drepturilor Omului a Federației Ruse în cazul lui Vadim Pisari, tânăr moldovean omorât de un „pacificator” rus, la începutul anului 2012, în apropierea unui punct de trecere peste Nistru, crimă mușamalizată de către autoritățile de la Moscova. Acest comportament al Federației Ruse este o patologie, un produs al regimului totalitar sovietic ce pune în pericol securitatea întregii Europe, ținând cont de faptul că Rusia recurge la amenințarea cu arma nucleară. Dintotdeauna politica Rusiei s-a bazat pe fals, pe puterea armelor și pe minciună. Istoricul francez Alain Besançon în lucrarea „Sfânta Rusie” remarcă, cu privire la chintesența rusului, că „Tehnica minciunii e la fel de veche ca Rusia. Custine⁸⁰ și Michelet au înregistrat-o ca pe o trăsătură esențială.”

⁷⁸ Serebrian Oleg, *Rusia la răspântie. Geoistorie, geocultură, geopolitică*, Chișinău, Ed. Cartier, 2014, p. 12.

⁷⁹ Stănescu Manuel, *Retragerea Armatei a 4-a Române la vest de Prut, iunie-iulie 1940*. În: *Lucrările Sesiunii Naționale a doctoranzilor în istorie*, ediția I, Oradea, 22-23 mai 2009, Ed. Universității din Oradea, 2009, p. 413-425.

⁸⁰ Marchizul de Custine în lucrarea „Rusia în 1839” a prevestit, cu o uluitoare exactitate, cu aproape un secol înainte, revoluția bolșevică și devastarea Europei de către despotismul născut în Răsărit.

Rusia a intervenit mereu în viața socială și politică a Republicii Moldova. De la independență și până în prezent, influența Rusiei a dus la crearea în Parlament a unor grupuri antinaționale care urmăreau menținerea republicii pe orbita imperială, cele naționale care urmăreau scopul reîntregirii rămânând în minoritate. Acest lucru ne obligă să operăm unele modificări la Codul electoral, pentru ca cetățeanul să-și dea votul nu pentru lista de partid, ci pentru persoane credibile care să servească interesul național.

Paradoxal, astăzi panglica Sfântului Gheorghe interzisă de autoritățile sovietice este purtată de adepții șovinismului rus, care doresc cu orice preț refacerea Imperiului Sovietic. Apar diferite organizații nonguvernamentale, precum „ANTIFA”, care, sub paravanul luptei cu ideologia fascisto-nazistă și regimul național-oligarhic, instigă în realitate la ură interetnică, propagă extremismul rus, cheamă la vărsări de sânge etc. La rândul său, Biserica ortodoxă prigonită în perioada sovietică de autoritățile bolșevice astăzi îi susține cu înverșunare pe liderii comuniști și îi decorează cu cele mai înalte distincții pe cei care promovează ideile totalitare. După cum afirma Jean-François Revel: „Democrația nu poate trăi fără adevăr, totalitarismul nu poate să trăiască fără minciună”. Într-o societate democratică cum pretinde a fi Republica Moldova nu este loc pentru un sistem politic macabru, fondat pe minciună, manipulare și duplicitate, ci prioritare urmează să fie respectarea drepturilor cetățenilor, promovarea valorilor etico-morale și principiilor statului de drept. Acest lucru poate fi realizat doar pornind de la o idee națională.

În final, în cei 25 de ani de independență a Republicii Moldova, partidele politice și guvernările succesive nu au găsit un consens în ceea ce privește identificarea unei idei naționale în stare să coaguleze întreaga societate. Acesta este un deziderat nobil care trebuie să includă unitatea națională, respectarea valorilor neamului, dragostea de patrie, sentimentul de mândrie civică etc. În căutarea acestei idei actorii politici trebuie să evite orice tip de discriminare aplicată față de etniile conlocuitoare, fără a neglija interesele propriului popor.

Reprezentanții etniilor conlocuitoare care, alături de autoritățile ruse și sovietice de ocupație, au terorizat și persecutat populația autohtonă, aplicând nu doar norme discriminatorii, ci și alte metode antiumane, ar trebui să-și ceară scuzele de rigoare de la urmașii celor care au fost discriminați. Istoria contemporană cunoaște cazuri precum cel al reabilitării victimelor regimului totalitar demarate la sfârșitul anilor 1980 - începutul anilor 1990 ai secolului trecut, inclusiv a celor reprimați, deportați, condamnați la moarte fără judecată. Șirul dosarelor pentru reabilitare a fost și rămâne mare. E o procedură întârziată după care se ascund vieți distruse și destine dramatice. De vină sunt cei care în numele unei idei

utopice au încălcat drepturile omului. Și azi, după aproape 25 de ani de independență, constatăm că lista victimelor discriminărilor crește. Politica expansionistă a unor regimuri, prin anexarea de noi teritorii, sporește numărul persoanelor discriminate în rândul populației autohtone. Acestea mențin, în ciuda tuturor normelor internaționale, armate de ocupație pe teritorii ce aparțin unor state independente.

Menționăm că în istoria noastră am avut cazuri când din ruine am luat-o de la început și am reconstruit țara. Este nevoie să înțelegem care sunt obstacolele și impedimentele care frânează dezvoltarea societății noastre. Pentru a atinge acest obiectiv, trebuie să dăm dovadă de patriotism, curaj și conștiință națională.

Și să nu uităm un singur lucru pe care îl menționa Dumitru Th. Pârvu în lucrarea „Problema Basarabiei în lumina principiilor actelor juridice internaționale”, publicată în perioada interbelică și reeditată în 2013: „Tenacitatea poporului român a uimit mulți savanți, fiind convinși că Românul nu piere. Și dacă Ardealul a stat 1000 de ani sub jugul maghiar, Moldova și Muntenia au suferit 450 de ani jugul turcesc, iar Bucovina 144 de ani pe cel austriac, apoi, cu atât mai mult jugul moscovit nu a putut schimba caracterul național al Românului din Basarabia în cei 106 ani de puternică presiune, adevăr recunoscut chiar de ruși și credem acum că întreaga lume civilizată a ajuns la aceeași concluzie”⁸¹.

⁸¹ Dumitru Th. Pârvu, *Problema Basarabiei în lumina principiilor actelor juridice internaționale*, București, Ed. Bibliotecii Metropolitane, 2013, p.43.